

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Významná místa křesťanských dějin v českých zemích:

Prachatice

Nikola Šťastná

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Významná místa křesťanských dějin v českých zemích:

Prachatice

Nikola Šťastná

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar Demjančuková, CSc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. et Bc. Dagmar Demjančukové, CSc. za vedení mé práce. Ing. Antonínu Jurčovi – vedoucímu Odboru stavebně-správního a regionálního rozvoje města Prachatice a S. M. Sebastianě, SCB – pastorační asistence v Hospici sv. Jana Nepomuka Neumanna v Prachaticích za pomoc při získávání zdrojů. Vicekancléři a archiváři Biskupství českobudějovického za schválení přístupu k archiváliím bývalého Děkanského úřadu v Prachaticích. Dále patří poděkování pracovníkům Státního okresního archivu v Prachaticích za laskavou pomoc při získávání zdrojů a pomoc při vyhledávání v archivních fondech. Za pomoc se samotným zpracováním práce a poskytnutí literatury děkuji Mgr. Pavlu Fenclovi – řediteli Městského muzea v Prachaticích.

Plzeň, duben 2015

.....

Obsah

Úvod.....	6
1. Historie města Prachatic 9	9
2. Sakrální stavby 11. - 14. století 13	13
2.1. <i>Kostel sv. Petra a Pavla</i> 13	13
2.2. <i>Kostel sv. Jakuba</i> 15	15
3. Sakrální stavby 17. - 18. století 28	28
3.1. <i>Kaple sv. Filipa Neri</i> 28	28
3.2. <i>Prachatické baroko</i> 29	29
3.3. <i>Kaple svatého Antonína Paduánského</i> 30	30
3.4. <i>Kaple sv. Jana z Nepomuku u Dolní brány</i> 31	31
3.5. <i>Kaple sv. Jana Nepomuckého u Horní brány</i> 33	33
3.6. <i>Kaple sv. Petra a Pavla</i> 33	33
3.7. <i>Kaple svaté Markéty</i> 34	34
4. Sakrální stavby 19. století.....35	35
4.1. <i>Klášter Milosrdných sester sv. Karla Boromejského</i> 35	35
4.2. <i>Kaple a boží muka na Svatopetrské cestě</i> 39	39
4.3. <i>Kaple Panny Marie Loretánské</i> 39	39
Závěr.....	40
Seznam použitých pramenů a literatury.....	42
Summary.....	47
Přílohová část.....	48

Úvod

České země ležící ve středu Evropy byly již od velkého schizmatu pod dohledem Říma. Katolická církev se podílela na formování společnosti našeho území. Kromě náboženského myšlení najdeme stopy tohoto vlivu i na architektonických památkách, které byly vystavěny sice v odlišných slozích, všechny však se stejným záměrem - zajištění svatého místa, kde by bylo možno sloužit mši. Pokud zahrneme i menší stavby, které nezískaly bohoslužebnou licenci, musíme obsáhnout i jejich poslání, které bychom mohli charakterizovat jako oslavování památky osob nepostradatelných pro katolické učení. Pravděpodobně není náhodou, že slovo „kostel“, které označuje nejvýznamnější sakrální stavbu, má v jiných jazycích totožný význam jako slovo „církev“. Česká republika se honosí velkým množstvím kostelů, které byly v dřívějších dobách stavěny tak, aby od jednoho chrámu bylo vidět k druhému. Taková hustá síť církevních staveb zajišťovala Římu značný dohled nad děním v srdci Evropy.

Právě díky zmiňované poloze českých zemí se sem však často dostávaly i názory a vlivy ze zahraničí, které ani tak silná církev nedokázala vždy potlačit. Mnoho historických událostí ovlivňujících dějiny naší země zapříčinily časté změny náboženských autorit, myšlenek a ideálů, což se neodmyslitelně podepsalo na středověkém vývoji. Takové změny se nevyhnuly ani jihočeskému městu Prachatice, které zaujímal strategickou pozici u hranic s Bavorskem a dohlíželo na obchodování s ostatními zeměmi, které bylo pro Čechy důležité z materiálního i finančního hlediska, a zároveň usnadňovalo příchod informací o dění ve světě.

Významnou část dodnes zachovalých památek města tvoří právě sakrální stavby soustředěné především ve středu města, který byl v dřívějších dobách obehnan hradbami. V současnosti je město několikanásobně větší a zastavěla se i značná část pozemků obklopujících dřívější celní osadu. Mnoho obyvatel města ví, že žijí v obci s bohatou historií, dokáží i s velkou přesností určit polohu sakrálních staveb, hlubší znalosti v oblasti historické a religionistické však většina nemá. Z tohoto důvodu byl stanoven cíl mé práce – sestavení uceleného přehledu a popisu významných křesťanských míst v Prachaticích. Toto město jsem nezvolila pouze kvůli tomu, že zde žiji, ale především z důvodu absence takové komplexní studie.

Jak už jsem dříve zmiňovala, za vývojem Prachatic do dnešních dnů stojí velice bohatá historie, se kterou se však pojí problém, který značně ztížil vypracovávání práce. Dějiny

města se nedočkaly celkového prozkoumání a v historii zaznamenáváme mnoho časových úseků, ke kterým neexistují prameny nebo nejsou zpracovány. Na bádání v těchto oblastech se podílejí historikové, jejichž publikace napomohly sestavení mé práce. Zmíněné osoby zastávají funkce v městském úřadu a muzeu, což poukazuje na jejich kontextuální obeznámenost s vývojem města. Protože se jedná o drobnější studie jednotlivých míst, které mají zároveň informační charakter pro zahraniční návštěvníky města, mohlo by se diskutovat o jejich relevantnosti a vhodnosti použití pro bakalářskou práci. Informace z nich použité však považuji za přesné, jelikož čerpají především z dokumentů Státního okresního archivu v Prachaticích. V archivu jsou k nahlédnutí kartony s dopisy, účetními listy a nákresy vztahujícími se k sakrálním stavbám, zároveň jsou v Prachaticích uloženy písemnosti fondu bývalého Děkanického úřadu Prachatice, ke kterým se badatelé dostanou pouze s písemným povolením ke studiu církevních archiválií od vicekancléře a archiváře českobudějovického biskupství. Informace k práci jsem čerpala z obou archivních fondů, větší množství jsem však nemohla použít vzhledem k jazykové bariéře, již přináší studium dokumentů, které jsou převážně psané ručně v němčině a latině, směrodatným se stalo velice omezené množství dopisů psaných v českém jazyce. Další literaturu tvoří především monografie a sborníky mapující zejména historickou či uměleckou podobu města, které jsem doplnila publikacemi důležitými k celistvosti a logické propojenosti.

Téma bakalářské práce spadá do oblasti fenomenologie náboženství. Přestože ústředním problémem je fenomén svatých míst, nelze jej oddělit od ostatních jevů, tedy svatých osob, časů, činností a předmětů. Pouze prolnutím mapování jednotlivých jevů lze získat ucelenou studii, proto se nezabývám pouze stavbami, ale například i důležitými osobnostmi křesťanského světa, či vybavením nutným pro sloužení mší. Kontextuálně není možné oddělit ani historicko-umělecký pohled, kterým je nutné doplnit práci o významné události ve vývoji města či časového zařazení staveb díky užití stavebních prvků poplatných různým uměleckým směrům.

Obsahová část práce je rozdělena do čtyř kapitol, první z nich uvádí do problematiky objasněním historických událostí, které způsobily mnohé proměny města. Od vzniku města je zde důkladněji sepsána historie do začátku 20. století, o dalších letech se pouze zkratkovitě zmiňuji, protože se už žádná nová sakrální stavba nevybudovala. Druhá kapitola zahrnuje nejstarší stavby na území města, které jsou zároveň nejvýznamnější, jedná se o dva kostely zasvěcené sv. Jakubovi Většímu a apoštolům Petru a Pavlovi.

Ve třetí části je podán přehled menších svatých míst, která vznikla v 17. či 18. století. Jako poslední jsou popsány nejmladší stavby utvářející křesťanskou podobu města. Chronologická posloupnost s sebou nesla úskalí, protože u mnoha budov není známé přesné datum vzniku. Navíc každá památka prošla řadou oprav a úprav, některé byly kompletně přestavěny a vznikaly na místech původních svatyní či menších dřevěných budov. Z tohoto důvodu se řazení orientuje podle prvních zmínek, které o daných místech existují. Na závěr práce je připojena přílohová část, ve které je k nahlédnutí obrazová dokumentace míst, o kterých je v textu pojednáváno.

1. Historie města Prachatic

Prachatic, nazývané též Brána Šumavy nebo Perla na Zlaté stezce, jsou městem, které nebylo dosud podrobno důkladnému bádání, tudíž postrádá komplexní historické zpracování. Dochované písemnosti a archeologické nálezy, které dále zpracovali místní historici, poskytují alespoň částečné informace, díky nimž je možné lépe pochopit souvislosti spojené se vznikem sakrálních staveb. Tato kapitola bude věnována krátkému shrnutí těchto faktů.

Osídlení okolí dnešních Prachatic je doloženo už z období pravěku. Trvale se zde lidé usadili však až v 9. či 10. století, kdy vznikla malá osada v místech dnešního Ostrova a Starých Prachatic. Je pravděpodobné, že umístění bylo záměrně zvoleno poblíž obchodní cesty vedoucí z Bavorska do Čech. Tato obchodní komunikace dostala o několik století později název Zlatá stezka díky ziskům, které obchod na ní přinášel. První oficiální zmínky o ní sice pochází až z 11. století, nejspíše byla však využívána už od pravěku.¹

Prvním držitelem města Prachatic byla vyšehradská kapitula. Založil ji Vratislav II., aby upevnil své postavení českého panovníka a naopak oslabil vliv pražského biskupství, jehož představeným byl králův bratr Jaromír. Na Vratislavovu žádost byla kapitula osvobozena od podřízenosti biskupství, zodpovídala se samotnému papeži.² V této době vzniká kostel sv. Petra a Pavla nad původní osadou. Kapitula projevila snahu o osídlení území až k hranicím země, spravovala zmiňovanou obchodní stezku a měla právo na ní vybírat celní poplatky.³

Časem přestala být poloha osady vyhovující, protože nebyla příznivá pro plánovaný růst. V zájmu vyšehradské kapituly bylo vystavění města, které by mohlo bránit obchodníky putující po stezce. Proto bylo na přelomu 13. a 14. století zvoleno nové místo pro vybudování města, čímž ztratila na významu původní osada, která byla už od roku 1370 označována jako Staré Prachatic. K důležitosti města přispěl i král Jan Lucemburský, který mu přisoudil celní právo. Poprvé se o Prachaticích jako o městě objevuje zmínka v roce 1359. Městu byla přidělena další práva, ale stále bylo

---

¹ Fencel, P. *Prachatic*, s. 11-16.

² *Historie kapituly. Vyšehradská kapitula* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.kkvys.cz/historie-kapituly/>.

³ *Vyšehradská kapitula. Středověk Prachatic* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.prachatice.cz/archeologie/vysehradskakapitula1.htm>.

pod přísným dozorem kapituly. Díky proboštu Vilému z Landštejna směl být v Prachaticích zřízen solní sklad a listina z roku 1376 uvádí, že se město rozrostlo natolik, aby již mělo hradby.⁴

V této době také započala stavba kostela sv. Jakuba a městské školy, která byla prvním stupněm vzdělání několika učitelů působících na Karlově univerzitě v Praze, zmiňme např. Křišťana z Prachatic a pravděpodobně i Mistra Jana Husa.⁵

Hospodářský růst i vysokou vzdělanost však poznamenaly husitské války. Vyšehradská kapitula odmítala protestantské vyznání, proto ani v Prachaticích nebyly zaznamenány snahy o pomoc husitské straně. Protestanti ale chtěli získat město pod svou nadvládu, což se jim po druhém útoku v čele s Janem Žižkou roku 1420 povedlo. Většina obyvatel byla tehdy pobita, ti, kteří přežili, se přiklonili k protestantské víře, a ve městě zůstala početná posádka táboritů. Při vyhlášení Basilejských kompaktát se ale Prachatice znovu přiklonily na stranu panovníka a uznaly Zikmunda králem. Díky tomu dosáhly povýšení na královské město a vrátila se jim dřívější privilegia, která byla neplatná v době husitské správy města.⁶

Za vlády pánů z Rožmberka v 16. století nastává pro Prachatice opět doba rozmachu. Roku 1507 město zasáhl požár, který ale vzbudil velkou snahu o obnovu, jejímž důkazem je dostavění kostela sv. Jakuba a mnohých dalších gotických památek, které jsou dosud viditelné v centru. Poslední držitel města z rodu Rožmberků jej prodal císaři Rudolfovi II., který přisoudil Prachaticím privilegia královského města v roce 1609. Další roky přinesly úpadky obchodu na Zlaté stezce, což se nepříznivě podepsalo na rozvoji města.⁷

V kontextu doby 16. století je třeba zmínit literátské bratrstvo, které zpěvem náboženských písní zajišťovalo kulturní život města. Nevíme přesně, kdy bratrstvo vzniklo, ale za vlády Rožmberků se mu dostalo velkého věhlasu. Jeho význam je o to větší, že nikdy nepodlehlo germanizaci, staralo se, aby byly bohoslužby slouženy a písně zpívány výhradně v češtině nebo latině. Z doby vlády Rudolfa II. se dochoval na kůru cenný obraz bratrstva literátů. Malba je pro nás důležitá především tím, že je

---

⁴ Starý, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 17-18.

⁵ Fencel, P. *Prachatice*, s. 13.

⁶ Hilmera, J. *Prachatice městská rezervace Státní památkové správy*, s. 8-9.

⁷ Fencel, P. *Prachatice*, s. 13-14.

na ní zachycen s největší pravděpodobností reálný vzhled interiéru chrámu sv. Jakuba v roce 1604. Dnes je možné obraz vidět v muzeu města Prachatice.⁸

Významný mezník tvoří i stavovské povstání. Stavovská posádka setrvala ve městě až do bitvy u Záblatí 10. června 1619, kvůli bezprostřední blízkosti panovníkových vojsk z města ale tajně uprchla. Vystřídala ji posádka císařská, která však v listopadu téhož roku podlehla generálu Mansfeldovi, díky němuž se do města vrátilo stavovské vojsko. Situace se změnila o rok později, kdy Prachatice dobyl generál Buquoy. Od té doby podléhalo město císaři Ferdinandovi, který ho věnoval roku 1622 do správy Janu Oldřichovi z Eggenberku, jehož rod se také podílel na stavbě sakrálních budov v blízkosti hradeb.⁹

Obrácení prachatických obyvatel ke katolické víře neproběhlo podle plánu v krátkém časovém úseku, ale od záměrného začátku v roce 1622 trvalo téměř 4 roky. Rekatolizace začala vyhlášením rozkazu o povinné návštěvě mší pro každého měšťana i jeho manželku. O rok později se již vztahovalo i na děti a nižší vrstvy obyvatelstva. Neuposlechnutí bylo trestáno pokutou, ani to ale výrazně nepomohlo. Tentýž rok bylo vyhlášeno, že pokud obyvatelé nekonvertují, ztratí město svá privilegia a pozemky. Ani tato situace nepřiměla prachatické ke konání, proto byl stanoven termín, do kterého měli přestoupit na katolickou víru. Takové datum však nebylo pouze jedno. Po neustálém odmítání rekatolizace docházelo k dalšímu odkládání výkonu. Městská rada podávala správci Prachatic nepravdivé informace o pokroku, který ale ve skutečnosti nebyl nijak výrazný. Po návštěvě správce došlo k dalším opatřením, trestem za nepřijetí pravé víry mělo být odebrání živnosti a platu. Měšťané odmítli a odvolávali se na augšpurskou konfesi, za což jim hejtman zakázal provozovat živnosti, využívat dřevo z okolních lesů a městské knihy pro zápisy. Rozkazem naopak měli účast na mších každou středu, pátek a neděli. Když se rekatolizace stále neblížila konci, byli její odpůrci vězněni. Roku 1626 byla už situace jiná. Prachatickou církevní správu vykonával nový katolický děkan a znovu začalo fungovat literátské bratrstvo, z čehož můžeme usuzovat, že většina obyvatel přestoupila na katolickou víru. Ti, kteří se stále odmítali stát katolíky, z města odcházeli.¹⁰

⁸ Pilát, L. *Průvodce děkanským chrámem sv. Jakuba v Prachaticích*, s. 20-21.

⁹ Starý, V. *Rekatolizace Prachatic v letech 1622 - 1626. Rekatolizace v českých zemích: Sborník příspěvků z konference v Jičíně konané 10. září 1993*, s. 125

¹⁰ Tamtéž, s. 125-130.

Po třicetileté válce došlo k velkému úpadku obchodu se solí a celkového obchodování na Zlaté stezce, který pokračoval až do začátku 18. století, kdy zanikl úplně. Klesala i vzdělanost a úpadek zaznamenalo i literátské bratrstvo, které podporovalo kulturní hodnotu města. Prachatice se staly součástí majetku Schwarzenberků, což mělo za následek postupnou germanizaci obyvatelstva. V první polovině 19. století byly poprvé sepsány dějiny města. Za jejich vznikem stojí český kněz a vlastenec František Josef Sláma, díky kterému mohla být důkladněji objasněna i problematika této práce. Ve stejném století se narodil i Jan Nepomuk Neumann, jeden z nejznámějších prachatických rodáků, který působil jako biskup v USA a později byl prohlášen za svatého. Kromě těchto událostí postihl město další ničivý požár v roce 1832, který změnil podobu města. V druhé polovině století se začaly budovat Lázně sv. Markéty, které přispěly opětovnému rozvoji města.¹¹

Minulé století znamenalo pro město připojení k Východní marce, což bylo ospravedlněno Mnichovskou dohodou v roce 1938. O osm let později byli z Prachatic i celého okolí vyhnáni němečtí obyvatelé, to se významně podepsalo na podobě města. Následně padla obec pod vládu komunismu.¹²

Dějiny posledních sta let nejsou pro práci nijak důležité, protože již nevznikají nové sakrální stavby. Dochází pouze k jednotlivým úpravám a přestavbám budov vzniklých v dřívějších dobách. O těchto změnách je zmíněno u příslušných svatých míst.

---

¹¹ Fencl, P. *Prachatice*, s. 14-15.

¹² Tamtéž, s. 16.

2. Sakrální stavby 11. - 14. století

Dominantou Prachatic je bezpochyby farní kostel sv. Jakuba Většího. Málokomu je ale známo, že prvotní stavba dnešního hřbitovního kostela, který na první pohled není honosnější ani starší než kostel ve městě, proběhla ještě před založením samotného města Prachatic. Rozdíl ve stáří kostelů bychom počítali ve staletích, přesto jsou oba nejstaršími dochovanými sakrálními památkami ve městě. O významu každého z nich pojednává následující kapitola.

2.1. Kostel sv. Petra a Pavla

Archeologické nálezy nasvědčují tomu, že původní kostel byl vystavěn v románském slohu. Pravděpodobně došlo ke stavbě v 11.-12. století, tedy ještě před založením města. V prachatické kotlině se rozkládala pouze celní osada, kterou protínala Zlatá stezka. Právě u této obchodní cesty měl být postaven chrám zasvěcený dvěma apoštolům. O důležitosti této stavby svědčí i fakt, že dodnes je prachatická pouť slavena na sv. Petra a Pavla, ačkoli farní kostel je dedikován sv. Jakubovi.¹³

Kostel pravděpodobně vznikl díky vyšehradské kapitule, což mimo jiné dokazuje i shodné zasvěcení prachatického a vyšehradského kostela. Právě brzké vystavění však bylo důvodem, proč se chrámu nedostalo takového věhlasu. Po zbudování města by museli měšťané opouštět bezpečí městských hradeb, proto byl postaven nový kostel uprostřed města.¹⁴

S okolím Prachatic je spojena osoba svatého Vojtěcha. Za svého života měl vykonat několik poutí do Říma, při kterých putoval přes jihozápad Čech. Údajně měl navštívit i původní kostel nad Prachaticemi a vysvětit ho, skutečnost však nelze potvrdit a spojitost kostela se svatým Vojtěchem se považuje pouze za městskou pověst.¹⁵

Chrám patří mezi nejstarší stavby postavené v románské době na území jižních a západních Čech. Ve 13. století došlo k rozšíření kostela a až v průběhu 16. století se k budově přistavila věž, která měla původně barokní bání, dodnes se ale dochovala

¹³ Pilát, L. *Popisy kostelů s tradicí svatovojtěšskou. Svatý Vojtěch na Šumavě: Sborník vydaný k oslavě 950. výročí smrti sv. Vojtěcha*, s. 28

¹⁴ Starý, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 23.

¹⁵ Fencel, P. Mager, J. A. Jurčo, A. *Prachatice: obrazy z paměti města*, s. 207.

pouze zastřešená střecha jehlanovitého tvaru z roku 1890. Městský hřbitov původně ležel u kostela sv. Jakuba, od roku 1587 se přemístil ke kostelu sv. Petra a Pavla, který je hřbitovním kostelem dodnes (viz příloha 1).¹⁶

Kostel prošel mnoha opravami, což z něj činí významné místo i z uměleckého hlediska. Přes odkryté románské základy zde nalezneme znaky gotiky v podobě klenby kobky a také barokní strop. V presbytáři byla odhalena nástěnná malba pocházející z 16. století, která zobrazuje Poslední soud (viz příloha 2). Anděl s Pannou Marií čekají u nebeské brány, kterou hlídá sv. Petr a přijímá duše do nebe. Nalevo spatříme výjev pekla, okřídleného Lucifera a tři ďábly. Motiv pekla doplňují hříšníci, kteří mají představovat opilství, lichvu a smilství. Uprostřed stěny je namalován anděl, který prstem ukazuje zmrtvýchvstalým cestu do nebe nebo do pekla. Na všechny tyto postavy dohlíží Bůh, jehož zobrazení není však zcela odkryto.¹⁷ Podél jedné stěny lodě jsou vystaveny až dvě desítky náhrobků patřící měšťanům z Prachatic a majitelům tvrze v obci Běleč. Pravděpodobně tito lidé přispěli na opravy kostela, proto je takto připomínána jejich památka.¹⁸

V současnosti není kostel nijak výrazně vybaven, slouží pouze jako smuteční síň. Do interiéru byly alespoň vráceny tři sochy z barokního hlavního oltáře, který se ani se dvěma postranními nedochoval. Do výklenků po levé straně od presbytáře jsou vsazeny sošky svatých apoštolů Petra a Pavla, z druhé strany zdobí kněžiště Kalvárie.¹⁹

U hřbitovní zdi v blízkosti kostela nalezneme hroby členů významné prachatické rodiny Neumannových, o které bude blíže pojednáno v následujících kapitolách. Mimo to jsou na městském hřbitově pochovány řádové sestry z Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského, které se zasloužily o chod místního kláštera.

---

¹⁶ Tamtéž, s. 207.

¹⁷ Mareš, F. Sedláček, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století: Okres prachatický*, s. 288-294

¹⁸ Starý, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 22.

¹⁹ Poche, E. *Umělecké památky Čech 3: P – Š*, s. 28-30.

2.2. Kostel sv. Jakuba

Stavba kostela

Po založení nového jihočeského města Prachatic, které mělo charakteristické architektonické prvky, jaké byly použity při stavbě jiných měst (např. České Budějovice a Český Krumlov), které bychom mohli charakterizovat náměstím tvaru čtyřúhelníku a hvězdicovým rozložením ulic kolem něho, se začal budovat kostel v severovýchodní části zmíněného náměstí. Minulost chrámu sv. Jakuba není důsledně zaznamenána.²⁰ Předpokládá se, že kolem poloviny 14. století byl na náměstí zbudován kostel se dvěma věžemi, který se skládal z kněžiště s polygonálním chórem.²¹

K velké přestavbě kostela dochází koncem 14. století, kdy prachatičtí měšťané začínají s přestavbou chrámu napravo od apsidy, kde pomocí jednoduchých žeber vzniká prostor pro presbyterium, které podléhá gotickým stavebním nárokům. Po presbytáři dochází k vystavění postranní kaple, která se své realizace dočkává kolem roku 1411 a je zasvěcena sv. Kříži.²²

Ve stejné době dochází k výstavbě trojlodí chrámu, podle průzkumů byla prostřední loď širší než zbylé postranní. Husitské hnutí však poznamenalo výrazným způsobem celé město, kostel nevyjímaje. Tyto události zasáhly i do renovace chrámu, která byla nakonec úplně zastavena.²³

Díky strategické poloze města usilovali husité o získání nadvlády nad Prachaticemi. Město bylo obléháno dvakrát, prvně 25. dubna 1420, podruhé pak 12. listopadu 1420, kdy byla obrana města prolomena a při bojích padla výrazná část prachatického obyvatelstva. Udává se, že až 85 občanů města bylo upáleno v dnešní severní sakristii kostela sv. Jakuba. Po dobytí města drželi správu táborité a ve městě byla ponechána značná část vojska.²⁴

Do dobytí se stačily zbudovat pouze obvodové zdi kostela, které byly opatřeny okny, třemi portály a opěrnými pilíři, jak uvádí Kuča. Stavba pokračovala následně

²⁰ Hilmera, J. *Prachatice městská rezervace Státní památkové správy*, s. 4.

²¹ Pilát, L. *Průvodce děkanským chrámem sv. Jakuba v Prachaticích*, s. 8.

²² Starý, V. *Památky Prachaticka a Vimperska*, s. 20.

²³ Sojka, J. *Goticko-renesanční svatostánek farního chrámu sv. Jakuba v Prachaticích. Zlatá stezka: Sborník Prachatického muzea 2001-2002*, s. 45.

²⁴ Jurčo, A. *Památky a pamětihodnosti: Kostel sv. Jakuba Většího. Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_pamatky_detail_2.html?PID=5&LANG=1.

až po vydání kompaktát. Jelikož se Prachatičtí přiklonili k Zikmundu Lucemburskému, dostalo město 18. prosince 1436 status královského města a císař potvrdil starší privilegia, která měla pro město zásadní význam hlavně z hlediska obchodu se solí.²⁵

V druhé polovině 15. století pokračovala stavba kostela. Významným mezníkem byl rok 1468, který završil obnovu po válkách, vybilení, táflování a zasklení oken. Do oprav byl investován velký obnos peněz. V souvislosti s finanční stránkou je spojena i stížnost hejtmana, který nebyl spokojen s počínáním občanů. Ti odmítali zaplatit nový obraz za 22 kop, který musel být pořízen místo starých maleb, na kterých byly svatým vypíchnuty oči.²⁶

O počátku 16. století a podobě kostela sv. Jakuba se informace značně liší. Pilát uvádí, že roku 1507 většinu prostor chrámu zničil požár, též obě věže a kostelní zvony.²⁷ Sojka přichází s názorem, že požár zničil pouze střechu nad kněžištěm. Usuzuje tak podle nového krovu, který pochází z 1. třetiny 16. století, a také z otisků krovu původního.²⁸ Kuča se oproti tomu o požáru vůbec nezmiňuje, naopak zdůrazňuje, že po dostavění trojlodí v 90. letech 15. století a jeho zaklenutí přišla dostavba celého chrámu v rozmezí let 1505-1513. V té době již městu vládnou Rožmberkové, jejichž dva erby a znak města zdobily prostor nad triumfálním obloukem.²⁹

Sojkův výklad historických událostí podporuje i fakt, že složitá kostelní klenba by měla pocházet z doby před požárem. Přesněji ve 40. letech 15. století byla opatřena hlavní loď chrámu síťovou klenbou, jak uvádí Starý.³⁰ Dnes je síťová klenba nad celým trojlodím, postranní lodě ji mají jednodušší, zatímco hlavní loď je opatřena složitými hvězdicovými žebry. Malby nad vítězným obloukem se ale liší, do dnešní podoby chrámu se dochovaly čtyři erby – znak města, rožmberský erb a znak bádenský a brunšvický. Kromě samotných maleb je u erbů uveden i letopočet 1500, který by mohl svědčit o dokončení chrámu.³¹

²⁵ Koutná, J. *Historie města. Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_historie_15stoleti.html.

²⁶ Pilát, L. *Průvodce děkanským chrámem sv. Jakuba v Prachaticích*, s. 8.

²⁷ Tamtéž, s. 8.

²⁸ Sojka, J. *Goticko-renesanční svatostánek farního chrámu sv. Jakuba v Prachaticích. Zlatá stezka: Sborník Prachatického muzea 2001-2002*, s. 45.

²⁹ Kuča, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: V. díl Par – Pra*, s. 660.

³⁰ Starý, V. *Památky Prachaticka a Vimperska*, s. 21.

³¹ Jurčo, A. *Památky a pamětihodnosti: Kostel sv. Jakuba Většího. Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_pamatky_detail_2.html?PID=5&LANG=1.

S prolnutím dvou zmíněných výkladů historie kostela přichází Ourodová, která zastává názor, že požár opravdu kostel poškodil, měl být zničen krov kněžiště, zvony a poškozeny měly být i obě věže. Krov trojlodí byl nedotčen, proto zůstal nad vítězným obloukem dochovaný původní letopočet 1500. Poškození kostela však nebylo natolik veliké, aby se do zmiňovaného roku 1513 nestihla budova opravit. Z počátku 16. století pochází i obě věže, vyšší měří 53 metry. Menší jižní věž je stejně vysoká jako střední střecha chrámu.³²

Je třeba věnovat pozornost i prostoru nad vítězným obloukem. Většina publikací považuje letopočet 1500 a erby pánů z Rožmberka jako jednotnou malbu, což se dá ale velice snadno vyvrátit. V uvedeném roce totiž Rožmberkové ještě město Prachatice nevlastnili, tak se stalo až o rok později. Malby erbů mají však znamenat celkovou dostavbu kostela, zatímco letopočet udává pouze dokončení trojlodí. Datace erbů není zcela jasná, ale vymalovány jsou pouze znaky Oldřicha a Petra, z toho lze usuzovat, že třetí z bratří, Vok, již nežil, zatímco jeho mladší bratři byli naživu oba a byli vlastníky města. Tento fakt ukazuje na rozmezí let 1505-1516.³³

Shodně je tedy uvedeno, že definitivní podobu kostel získal v období pozdní gotiky, jejíž slohové prvky jsou dodnes nejvýraznějšími symboly budovy. O dalších velkých stavebních úpravách se v několika dalších letech vůbec nehovoří.³⁴

Po celkové dostavbě, vybavení kostela a především po opravě věží byly opatřeny nové zvony. Největší zvon Jakub, který je v kostele dodnes, byl odlit roku 1521 pražským mistrem zvonařem Bartolomějem. Dnes se nachází v menší ze dvou věží, váží 31 centů.³⁵

Významné stavební úpravy se kostela dotkly znovu až v 17. století, kdy došlo k přestavbě hlavní věže. Roku 1617 byla opatřena bání cibulovitého tvaru, její vršek zdobí pozlacený orel a hvězda. Znovu byla věž renovována o více než 100 let později, kdy se jí roku 1752 dostalo opravy parapetů a zábradlí. Tyto úpravy věže však zničil

³² Ourodová, L. *Průvodce kostelem svatého Jakuba*, s. 4.

³³ Hilmera, J. *Prachatice městská rezervace Státní památkové správy*, s. 14.

³⁴ Starý, V. *Památky Prachaticka a Vimperska*, s. 21.

³⁵ *Kostel sv. Jakuba Staršího. Farnosti na Prachaticku* [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://www.farnostprachatice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=192.

požár v roce 1832, po které přišla další úprava. Věž byla zakončena střechou v podobě osmiboké lucerny s bání.³⁶

Ve 20. století byl kostel (viz příloha 3) opravován dvakrát. Nejdříve ve 30. letech, významnější byly ale práce roku 1993, kdy byl renovován celý vnější plášť kostela. Téhož roku byla znovu vysvěcena i původní kaple sv. Kříže, později dedikovaná sv. Barboře, která je od zmíněného roku zasvěcena sv. Janu N. Neumannovi.³⁷

Jakub Větší

Jakub, jeden z učedníků Ježíše Krista, též zvaný Jakub Apoštol, žil přibližně kolem poloviny 1. století našeho letopočtu. Jeho bratr byl též jedním z Ježíšových nejbližších osob, nesl jméno Jan Evangelista. Jakub a Jan pocházeli z rodiny galilejského rybáře. Po otcově jménu je Jakubovi též přisuzován přívlastek Zebedeův.³⁸ Jakub a Jan jsou též nazýváni jako Boanerges, což znamená synové hromu. Takové jméno jim dal sám Ježíš Kristus, uvádí Jan Pavel II.³⁹

Jakub byl spolu s Janem a Petrem přítomen u Proměnění Páně, o čemž se zmiňují synoptická evangelia. Tento okamžik je pro křesťanskou obec velice významný, protože dochází k setkání apoštolů s Mojžíšem a Eliášem, zároveň se dozvídají pravdu o tom, že Ježíš je Synem božím, a v této kapitole jsou i zmínky o Ježíšově z mrtvých vstání.

„Po šesti dnech vzal s sebou Ježíš Petra, Jakuba a jeho bratra Jana a vyvedl je na vysokou horu, kde byli sami. A byl proměněn před jejich očima; jeho tvář zářila jako slunce a jeho šat byl oslnivě bílý. A hle, zjevil se jim Mojžíš a Eliáš, jak s ním rozmlouvají. Nato promluvil Petr a řekl Ježíšovi: „Pane, je dobré, že jsme zde; chceš-li, udělám tu tři stany, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“ Ještě nedomluvil, a hle, světlý oblak je zastínil a z oblaku promluvil hlas: „Toto jest můj milovaný Syn, kterého jsem si vyvolil; toho poslouchejte.“ Když to učedníci uslyšeli, padli tváří k zemi

³⁶ Mareš, F. Sedláček, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století: Okres prachatický*, s. 241.

³⁷ *Kostel sv. Jakuba Staršího. Farnosti na Prachaticku* [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://www.farnostprachatice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=192.

³⁸ Vondruška, V. *Církevní rok a lidové obyčeje aneb kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*, s. 70.

³⁹ Jan Pavel II. *Život Kristův: Ježíš jako zakladatel služebné struktury Církve. Světlo: Týdeník Matice cyrilometodějské*, s. 12.

a velmi se báli. Ale Ježíš přistoupil, dotkl se jich a řekl: „Vstaňte a nebojte se.“ Oni pozvedli oči a neviděli už nikoho jiného než Ježíše samotného.

Když sestupovali s hory, přikázal jim Ježíš: „Nikomu o tom vidění neříkejte, dokud Syn člověka nebude vzkříšen z mrtvých.“ Učedníci se ho ptali: „Jak to, že říkají zákoníci, že napřed musí přijít Eliáš?“ On jim odpověděl: „Ano, Eliáš přijde a obnoví všecko. Avšak pravím vám, že Eliáš již přišel, ale nepoznali ho a udělali s ním, co se jim zlíbilo; tak i Syn člověka bude od nich trpět.“ Tehdy učedníci pochopili, že mluvil o Janu Křtiteli.“ (*Mt 17, 1-13*)

„Po šesti dnech vzal s sebou Ježíš jen Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na vysokou horu, kde byli sami. A byl proměněn před jejich očima. Jeho šat byl zářivě bílý, jak by jej žádný bělič na zemi nedovedl vybělit. Zjevil se jim Eliáš a Mojžíš a rozmlouvali s Ježíšem. Petr promluvil a řekl Ježíšovi: „Mistře, je dobré, že jsme zde; udělejme tři stany, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“ Nevěděl, co by řekl; tak byli zděšeni. Tu přišel oblak, zastínil je a z oblaku se ozval hlas: „Toto jest můj milovaný Syn, toho poslouvejte.“ Když se pak rychle rozhlédli, neviděli u sebe již nikoho jiného, než Ježíše samotného.

Když sestupovali s hory, přikázal jim, aby nikomu nevypravovali, co viděli, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých. To slovo je zaujalo a společně rozbírali, co to znamená vstát z mrtvých. A vyptávali se: „Proč říkají zákoníci, že napřed musí přijít Eliáš?“ Řekl jim: „Eliáš má přijít napřed a obnovit všecko. Jak to však, že je psáno o Synu člověka, že má mnoho vytrpět a být v opovržení? Ale pravím vám, že Eliáš už přišel a učinili mu, co se jim zlíbilo, jak je to o něm psáno.““ (*Mk 9, 2-13*)

„Za týden po této rozmluvě vzal Ježíš s sebou Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se modlil. A když se modlil, nabyla jeho tvář nového vzhledu a jeho roucho bělostně zářilo. A hle, rozmlouvali s ním dva muži – byli to Mojžíš a Eliáš, zjevíli se v slávě a mluvili o jeho cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě. Petra a jeho druhy obestřel těžký spánek. Když se probrali, spatřili jeho slávu i ty dva muže, kteří byli s ním. V tom se ti muži od něho začali vzdalovat; Petr mu řekl: „Mistře, je dobré, že jsme zde; udělejme tři stany, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“ Nevěděl, co mluví. Než to dopověděl, přišel oblak a zastínil je. Když se ocitli v oblaku, zmocnila se jich bázeň. A z oblaku se ozval hlas: „Toto jest můj vyvolený Syn, toho

poslouchejte.“ Když se ozval, byl už Ježíš sám. Oni umlkli a nikomu tehdy neřekli nic o tom, co viděli.“ (*Luk 9,28-36*)

Petr, Jakub a Jan mohli sledovat Mojžíše a Eliáše, jak promlouvají s Ježíšem. Následně slyšeli hlas Boží, který jim sdělil, že Ježíš je jeho milovaný syn, kterého si vyvolil a kterého mají poslouchat. Učedníci neměli o proměně nic říkat, dokud nedojde ke vzkříšení. Závazek k mlčení pro ně byl fakt, že je Ježíš přizval na horu pouze v tak malém počtu. V Markově evangeliu je zmíněno, že apoštolové rozebírali z mrtvých vstání, které jim v té době nebylo jasné, pravděpodobně nevěděli, o čem Ježíš mluví. V Lukášově evangeliu se o vzkříšení nehovoří, pouze je uvedeno, že učedníci v té době nemluvili o svém zážitku.

Pro křesťanskou církev tento moment, který zachycují tři evangelia velice podobně, tedy znamená potvrzení shůry Ježíšův původ, který nejen jeho učedníci už tušili díky Ježíšovým skutkům a slovům. Přítomnost Jakuba při přeměně je tedy důkazem toho, že patřil mezi nejbližší osoby Ježíše Nazaretského.⁴⁰

Bible se o Jakobovi zmiňuje také v souvislosti s Herodovým pronásledováním. Když došlo k zakročení proti učedníkům Kristovým, kteří se snažili o rozšíření jeho poselství, byl to právě Jakub, bratr Janův, kdo přišel první o život, alespoň tak je to patrné ze Svatého Písma. Jakub byl sťat mečem. Jeho smrt znamenala pro Heroda přízeň Židů, proto pokračoval v pronásledování.⁴¹

Známá legenda o Jakobovi praví, že se o šíření křesťanství pokoušel i na Iberském poloostrově. Z toho důvodu mělo být po smrti jeho tělo dovezeno z Jeruzaléma zpět do Evropy. Jeho hrob by se měl nacházet ve španělském městě Santiago de Compostella, které je od středověku jedním z nejvýznamnějších poutních míst. Mezi Jakobovy atributy patří poutnické roucho a mušle, která je i dnes považována za symbol poutníků na svatojakubských cestách s cílem právě v Santiagu, které se větví po celé Evropě.⁴²

---

⁴⁰ Jan Pavel II. *Život Kristův: Otec vydává svědectví Synovi. Světlo: Týdeník Matice cyrilometodějské*, s. 12-14.

⁴¹ Sk 12, 1-3.

⁴² Attwater, D. *Slovník svatých*, s. 189-190.

Interiér chrámu

Opravy posledního desetiletí umožnily částečné odkrytí nejstarších nástěnných maleb, které zdobily v dřívějších dobách stěny presbytáře. Na severní a jižní straně jsou odkryty scény pocházející z doby pozdní gotiky, které ale nebyly zhotoveny jediným autorem. Severní stěnu zdobí sv. Václav, sv. Veronika, Madona s Ježíškem, světecká postava v iluzivní stavbě a sv. Jeroným. Václav je vyobrazen s kopím, na kterém má znak černé svatováclavské orlice. Jeho zbroj dokazuje světcovu postavu jako rytíře Ježíše Krista. Z obou stran ho lemují znaky donátorů malby. U jednoho z nich je částečně dochovaný letopočet, který se odhaduje na 1513. Pravou část výjevu se sv. Václavem protíná konsekrační kříž⁴³, který je prokazatelně vyryt do starší omítky, než na které je namalován světec. Blíže k hlavnímu oltáři je zobrazena sv. Veronika, která drží roušku s Veraikonem. Zajímavé je, že Kristova tvář na sudariu bývá častěji zobrazena s trnovou korunou a stopami po mučení. Vedle Veroniky nalezneme korunovanou Madonu s Ježíškem, vedle níž klečí donátor či donátorka. Tyto tři výjevy se svatými jsou namalovány na stejný bílý podklad, proto se předpokládá, že byly vytvořeny ve stejnou dobu. Další část severní zdi presbytáře zdobí šestistěnná budova, ve které sedí muž s rukama sepjatýma a vztyčenýma k nebi. Malba může připomínat Lůno Abrahamovo⁴⁴, ale prokazatelné to zatím není, jelikož je malba značně poškozená a není dosud celá odkrytá. Dále je znatelný druhý konsekrační kříž. Jako poslední je namalován Jeroným se lvem, kterému vytahuje z tlapy trn. Zvíře se tak stalo světcovým věrným přítelem a atributem. Dvě naposledy zmiňovaná díla byla zhotovena na stejný podklad jako konsekrační kříže, usuzujeme tedy, že jsou nejstarší a zhotovil je stejný mistr malíř, což dokazuje stejná umělecká technika. Pod křeslem, na kterém je usazen sv. Jeroným, je znatelný nápis, nejspíše „amade Deum“⁴⁵, který by mohl pocházet ještě z dřívější doby.⁴⁶

⁴³ Symbol kříže vepsaného do kruhu. Znamení se nachází na stěnách kostelů či oltáři a dokazuje akt vysvěcení viz Chodura, R. *Malý slovník pojmů sakrální architektury*, s. 29.

⁴⁴ Biblický obraz, který odkazuje na *Gn 16, 1-11* a označuje Abrahama za otce izraelského národa (Izraelitů), neboť právě z jeho potomstva tento národ povstal. Zvednuté ruce postavy (Abrahama?) na obraze jsou díky vzdáním otce národa zřejmě v chrámu Hospodinovi za rozmnožení jeho potomstva.

⁴⁵ Nejspíš latinský kalk. Správně zřejmě „a mante Deum“ – buď: a) slitovný Bůh – tj. Bůh, jenž se slitovává; b) nám dán Bůh – náš ochránce (konzultace s klasickým filologem).

⁴⁶ Faktor, O. *Nově objevené pozdně gotické nástěnné malby v presbytáři kostela sv. Jakuba Většího v Prachaticích. Průzkumy památek*, s. 121-130.

Svatý Václav

Kníže žijící v 10. století byl křesťanským vládcem z rodu Přemyslovců. Známý je hlavně díky své zbožnosti, oddanosti víře a snaze o udržení míru. Vladařská rozhodnutí však odporovala názorům šlechty a především jeho bratra Boleslava, který dal Václava 28.9.935 zabít ve Staré Boleslavi. V témže století byl už kníže považován za mučedníka a patrona země.⁴⁷ Na jeho počest byl napsán chorál *Svatý Václave*, který byl dříve považován za národní píseň a dodnes se zpívá při výjimečných událostech. První kostel vysvěcený v jeho jménu byl zbudován v dnešní pražské části Prosek roku 972.⁴⁸

Svatá Veronika

O Veronice se dozvídáme prostřednictvím legendy, kde představuje soucitnou ženu, která otřela trpícímu Kristovi tvář plátnem cestou na Golgotu. Jeho tvář se na látku otiskla a tento závoj sv. Veroniky je již od 8. století uložen ve Vatikánském chrámu sv. Petra a Pavla. O této příhodě však nereferuje ani jedno evangelium. Legenda je však mezi křesťany oblíbená, tudíž ji většina považuje za skutečnou událost. Veronika byla mnohokrát ztotožňována s nepojmenovanými ženami z Nového zákona, jestli ale skutečně nějakou z nich představuje, není jisté.⁴⁹

Svatý Jeroným

Církevní učitel (4.-5. st.), který prošel studiem v Římě, je dodnes považován za jednoho z největších znalců Písma svatého. Jeho nejvýznamnějším dílem je překlad Bible, který buď sám sepsal, nebo jej alespoň opravil. Z hebrejštiny či řečtiny ji převedl do latiny, od 13. století je známá jako Vulgáta. Jeroným žil určitý čas i mezi poustevníky,

---

⁴⁷ Vondruška, V. *Církevní rok a lidové obyčeje aneb kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*, s. 72-73.

⁴⁸ Attwater, D. *Slovník svatých*, s. 377-378.

⁴⁹ Dvořáková, D. Dvořák, P. *Kalendárium: svátky, světci, pranostiky, pověry, zvyky, tradice a historické události pro každý den*, s. 351-352.

pomáhal ženám, které se rozhodly vést asketický život, a později v Betlémě zřídil útulek pro poutníky a několik klášterů.⁵⁰

Jižní část presbytáře je zdobena od hlavního oltáře Martyriem sv. Šebestiána, znovu Madonou s Ježíškem, sv. Barborou, sv. Kateřinou a donátorem, Kristem s přímluvci, peklem, zápasem sv. Michaela s ďáblem a znovu výjevem pekla. Svatý Šebestián je namalován, stejně jako ostatní postavy jižní zdi, v mírně podživotní velikosti. Mučedníkovy ruce jsou přivázány k pahýlu dutého stromu. Po jeho levici stojí lučištník, jehož postava byla z velké části zničena. Na opačné straně stojí voják se samostřílem. Madona držící Ježíška stojí mezi Barborou, která pokrčenou pravou rukou ukazuje na svůj atribut, věž válcového tvaru s arkýřem a okny, a Kateřinou, která je též vyobrazena se svým atributem, tmavě žlutým kolem. Ozdobný lem odděluje další malbu, Deesis. Kristus, sedící na barevné duze, je zde v doprovodu Panny Marie a sv. Jana Křtitele. Na Ježíšových rukách a trupu jsou znázorněny rány po hřebec, pravíci žehná, ukazováček druhé ruky má vztyčený. Od jeho úst stoupá lilie se třemi poupaty a meč. Zbytek zdi i ostění vítězného oblouku pokrývá scéna Pekla, která se pokládá za nejmladší ze zmíněných maleb. Scénu tvoří Leviathan, v jehož chřtánu sedí Lucifer, na rohaté hlavě má korunu, jedna noha je zakončena kopytem, zatímco druhá třemi prsty. Kolem nich jsou vyobrazeny menší postavy zavrženců. Mezi ostatními vyniká postava, která se vzdaluje od Leviathana. Pravděpodobně si máme být vědomi hlubšího významu, než snaze uniknout peklu, také se zdá, že tento muž ukazuje na Krista a sv. Jana Křtitele z předešlé scény, ale dosud se nepodařilo vysvětlit, jaký má skutečný smysl. U Satana je namalován člověk, který se dotýká jeho pravé ruky. Pravděpodobně jde o nejnovější část obrazu, protože na záznamech ze dřívějších dob není patrný. Nad tímto mužem se vznáší ďábel držící se ucha vládce pekel, který na řetězu vláčí nahého muže. Ten se snaží zachytit rudého roucha archanděla Michaela, který mečem a štítem bojuje s letícím ďáblem.⁵¹

⁵⁰ Attwater, D. *Slovník svatých*, s. 210-212.

⁵¹ Faktor, O. *Nově objevené pozdně gotické nástěnné malby v presbytáři kostela sv. Jakuba Většího v Prachaticích. Průzkumy památek*, s. 121-128.

Svatý Šebestián

O mučedníkovi Šebestiánovi nejsou známy téměř žádné informace. Víme pouze to, že byl pohřben na Via Appia v Římě. Nedokážeme ani říci, v jakém století žil, ale legenda praví, že byl vojenským důstojníkem za vlády Diokleciána. Když se vladař dozvěděl o tom, že Šebestián vyznává křesťanskou víru, dal ho lučištníky zastřelit, sv. Irena však jeho rány vyléčila, vladaři ale neunikl a byl ubit holemi. Kvůli jeho mučednické smrti je jeho atributem šíp.⁵²

Svatá Barbora

Ani o Barboře nemáme žádné potvrzené informace. Ze středověké Zlaté legendy pochází příběh o krásné dívce, kterou dal otec zavřít do věže, aby za ní nemohl žádný z jejích nápadníků. Později se dozvěděl o Barbořině vyznání a chtěl ji připravit o život, zázrakem se ale dívka dostala daleko od otce. Po udání úřadům byla chycena a mučena. Barbora se však své víry nevzdala, otec ji musel na rozkaz stít. Po popravě jejího otce zasáhl údajně blesk a spálil ho na prach. Tento fiktivní příběh je zasazován do různých zemí od 3. do 4. století. Barbora je považována za ochránkyni před bleskem a jejími atributy jsou věž a kalich s hostií.⁵³

Svatá Kateřina

Kateřina Alexandrijská je také považována za mučednici proslavenou díky Zlaté legendě. Urozená a učená Kateřina, zastánkyně křesťanství, se měla účastnit až 50 náboženských rozepří s filozofy. Jelikož ji ale nikdo nedokázal porazit, všichni přišli o život. Odmítala opustit svou víru i sňatek s císařem, za což byla uvězněna. Byla mučena lámáním ve speciálním mučícím stroji, který byl sestaven ze čtyř kol se železnými hřeby. Kateřina zázrakem zůstávala naživu, nakonec byla však sřata. Po její smrti ji andělé odnesli na horu Sinaj, kde je v místním klášteře ukazován

---

⁵² Attwater, D. *Slovník svatých*, s. 359.

⁵³ Tamtéž, s. 61.

její hrob. Legenda o sv. Kateřině je jednou z nejznámějších, i když věrohodné prameny jsou neznámé. Atributem mučednice je zlomené kolo.⁵⁴

Svatý Michael

Archanděl Michael byl uctíván již od samého počátku křesťanství, západní větve ho považuje za vůdce nebeského rytířstva, což značí motiv převzatý z Apokalypsy, také za ochránce křesťanů, zatímco pro východní odvětví je patronem nemocných. Michael se v minulosti údajně několikrát zjevil, mimo jiné i papeži Řehoři Velikému během epidemie cholery, kdy se zjevil s mečem nad Hadriánovým mauzoleem, které je dnes nazýváno Andělský hrad. Michael je vyobrazován jako rytíř, který poráží d'ábla, popřípadě také při Posledním soudu jako postava, která váží duše.⁵⁵

V presbytáři se kromě maleb nachází také nejstarší mobilní zařízení chrámu. Jedná se o sanktuář, který též pochází z období pozdní gotiky. Svatostánek stojí na třech kamenných schodech, žulovém podstavci a žulovém zkoseném kameni, na který dosedá kvádrovitá schránka sanktuáře, do jehož levé strany je vytesána socha sv. Václava. Do zkosené části podstavce jsou vytesány tři reliéfy, které znázorňují Zvěstování Panně Marii, Narození Páně a Klanění Tří králů.⁵⁶

Tyto tři plastické biblické výjevy nachází svůj původ v evangeliích. O zvěstování se zmiňuje pouze Lukášovo evangelium takto:

„Když byla Alžběta v šestém měsíci, byl anděl Gabriel poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené muži jménem Josef, z rodu Davidova; jméno té panny bylo Maria. Přistoupil k ní a řekl: „Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou.“ Ona se nad těmi slovy velmi zarazila a uvažovala, co ten pozdrav znamená. Anděl jí řekl: „Neboj se, Maria, vždyť jsi našla milost u Boha. Hle, počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. Na věky bude

⁵⁴ Vavřínová, V. *Malá encyklopedie Vánoc*, s. 174-175.

⁵⁵ Attwater, D. *Slovník svatých*, s.276.

⁵⁶ Sojka, J. *Goticko-renesanční svatostánek farního chrámu sv. Jakuba v Prachaticích. Zlatá stezka: Sborník Prachatického muzea 2001-2002*, s. 46-51.

kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce.“ Maria řekla andělovi: „Jak se to může stát, vždyť nežiji s mužem?“ Anděl jí odpověděl: „Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní; proto i tvé dítě bude svaté a bude nazváno Syn Boží. Hle, i tvá příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a již je v šestém měsíci, ač se o ní říkalo, že je neplodná. Neboť ‚u Boha není nic nemožného‘. “Maria řekla: „Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova.“ Anděl pak od ní odešel.“
(*Lk 1, 26-38*)

Narození Páně zpracovávají evangelia podle Matouše a Lukáše. Zajímavé je, že zatímco Matouš se soustřeďuje na Ježíšův původ, Lukáš řeší zejména příčiny odchodu Josefa a Marie do Betléma. Josefovi byla přislíbena žena Marie, která byla v očekávání ještě před bližším poznání svého muže. Když se Josef rozhodl Marii nechat jít kvůli takovému netolerovanému prohřešku, zjevil se mu anděl a vysvětlil, že Ježíš byl počat Duchem svatým. Josef měl narozeného syna pojmenovat Ježíš, jak se později i stalo. (*Mt 1, 18-25*) Tyto události nejsou zmíněny v Lukášově evangeliu, kde najdeme zmínky o sčítání lidu, což byl důvod Josefovy a Mariiny cesty do Betléma. Právě v tomto městě porodila Marie svého prvorozeného potomka, o jehož poslání informovali andělé pastýře. (*Luk 2, 1-14*)

Poslední reliéf věnovaný Klanění Tří králů vychází opět z Matoušova evangelia. Tito tři muži se přišli z východu poklonit králi Židů, k němuž je měla dovést hvězda zářící nad městem. Došli až do Jeruzaléma, kde se o nich dozvěděl král Herodes. Nechal je předvolat. Dle jeho slov se chtěl Ježíšovi také poklonit, proto jim nařídil najít ho a vrátit se se zprávou o místě, kde se nachází. Jeho záměry byly však jiné, což mudrcům naznačil sen, podle kterého se neměli do Jeruzaléma vrátit. (*Mt 2, 1-11*)

„Oni krále vyslechli a dali se na cestu. A hle, hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě. Když spatřili hvězdu, zaradovali se velikou radostí. Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary – zlato, kadidlo a myrhu. Potom, na pokyn ve snu, aby se nevraceli k Herodovi, jinudy odcestovali do své země.“ (*Mt 2, 9-12*)

Kněžiště též zdobí barokní hlavní oltář (viz příloha 4) vytvořený roku 1653 řezbářem Janem Webrem.⁵⁷ Oltář je zasvěcen sv. Jakubu Většímu, který se nachází v poutnickém rouchu v horní části oltáře. Nad ním stojí sv. Barbora, sv. Kateřina a mezi nimi vzkříšený Kristus. Po Jakobově pravici stojí sv. Petr, z druhé strany sv. Pavel. Z původního gotického oltáře jsou převzaty výjevy z života Panny Marie – Zvěstování, narození Páně, Mariina smrt a Tři králové. Po vzniku růžencového bratrstva⁵⁸ byl do hlavního oltáře zapracován motiv 15 tajemství svatého růžence v roce 1716, který byl však při pozdější opravě odstraněn a dodnes se nedochoval.⁵⁹

Dalších šest oltářů se nachází po stranách trojlodí. Jsou zasvěceny sv. Anně, Panně Marii Bolestné, sv. Václavovi, Svaté rodině, sv. Janu Nepomuckému a Bičování Krista – Krista trpitele. Náboženskými náměty jsou zdobené i chórové lavice a barokní kazatelna. Tu navíc zdobí sochy evangelistů Jana, Lukáše, Marka a Matouše, které doprovází andělé se symboly ctností, kterých si křesťané váží nejvíce, tedy víry, naděje, lásky, které jsou znázorněny křížem, Desaterem božích přikázání, kotvou a srdcem.⁶⁰

Z pravé chrámové lodi je umožněn vstup do kostelní kaple (viz příloha 5), která byla původně zasvěcena sv. Kříži, později sv. Barboře a dnes nese jméno prachatického rodáka sv. Jana Nepomuka Neumanna. O kapli víme, že vznikla v roce 1411. Vedou se spekulace o tom, že během stavovského povstání byla pouze tato kaple využívána katolíky, kterých bylo údajně ve městě 88, zbytek chrámu měl být využíván utrakvisty.⁶¹

Zasvěcení sv. Janu Neumannovi proběhlo roku 1993, do čela kaple byl pověšen světcův obraz, který dodnes tvoří dominantu tohoto prostoru. V současnosti zdobí interiér kaple také socha Panny Marie, která byla dříve umístěna na hlavním chrámovém oltáři. Při archeologickém zkoumání byly i zde nalezeny vzácné nástěnné malby s motivy Posledního soudu, Klanění Tří králů a rozsáhlého cyklu Pašijí.⁶²

⁵⁷ Jurčo, A. *Památky a pamětihodnosti: Kostel sv. Jakuba Většího. Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_pamatky_detail_2.html?PID=5&LANG=1.

⁵⁸ Společenství věřících, kteří se vzájemně modlí jeden za druhého. Každý přináší do bratrstva duchovní hodnoty, zejména modlitbu Růžence. Modliteb, skutků a postů se věřícímu dostává během jeho života, ale i po smrti. Bratrstva se schází jedenkrát do měsíce a má knihu se jmény členů viz *Růžencová bratrstva. Česká dominikánská provincie* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://op.cz/?a=36>.

⁵⁹ Pilát, L. *Průvodce děkanským chrámem sv. Jakuba v Prachaticích*, s. 17.

⁶⁰ Ourodová, L. *Průvodce kostelem svatého Jakuba*, s. 11-15.

⁶¹ Pilát, L. *Průvodce děkanským chrámem sv. Jakuba v Prachaticích*, s. 15.

⁶² Ourodová, L. *Průvodce kostelem svatého Jakuba*, s. 11-12.

3. Sakrální stavby 17. - 18. století

Přestože se od 16. století začínají Čechy měnit důsledkem postupně pronikajícího uměleckého směru baroka, na Prachaticích se moc výrazně nepromítl. Od postavení kostelů se ve městě začínají objevovat už jenom menší budovy významné pro věřící obyvatelstvo. Kaple sv. Filipa Neri, třetí největší sakrální stavba Prachatic, byla důležitým poutním místem, ačkoli museli její návštěvníci opustit bezpečí městských hradeb a putovat až na strmé úpatí hory Libín. Během 18. století se baroko dostalo i do Prachatic a podepsalo se na nich stavbou několika kaplí s mešní licencí. Poslední křesťanskou stavbou z tohoto období je kaple, která nepodléhá baroknímu stavitelství a nalézá se v areálu Lázní sv. Markéty.

3.1. Kaple sv. Filipa Neri

O důvodu postavení kaple kolují různé legendy. Traduje se, že v lese nad Prachaticemi visel na kmeni stromu obraz sv. Filipa. Jednoho dne měl obraz zmizet a po nějaké době se zase objevit. Takový úkaz považovali měšťané za znamení a nechali na onom místě postavit dřevěnou kapli, jejíž postavení prosadil u městské rady Vojtěch Vilém Bylanský. Roku 1803 byla stržena dřevěná stavba a zbudována byla zděná kaple s šindelovou střechou. Dvakrát do roka se konalo procesí z města k Patriarchovi, jak se místo nazývá. Místo bylo navštěvováno nejen věřícími z Prachatic, ale i mnohými poutníky a významnými osobnostmi církve, například prvním českobudějovickým biskupem. Na konci 50. let 19. století byla již kaple zchátralá a vyžadovala opravu, kterou Josef Moser odhadoval téměř na 700 zlatých. V Prachaticích byla vyhlášena sbírka na pokrytí nákladů k nové stavbě (viz příloha 7). Z Lázní sv. Markéty vede k Patriarchovi křížová cesta, jejíž čtrnáct zastavení v podobě kapliček nechal zbudovat prachatický měšťan Anton Pachelhofer a Felix Spinka zhotovil oltář. Kaple i křížová cesta se dočkaly vysvěcení roku 1861. Místo bylo také navštěvováno kvůli prameni, který vyvěrá ve svahu pod budovou. Údajně má léčivé účinky a návštěvníci lázní jej často vyhledávali. Po ukončení činnosti lázní však upadá i věhlas kaple, která znovu začala chátrat. Koncem minulého století znovu prošla opravami kaple (viz příloha 6) i křížová cesta. Přestože se jedná o největší prachatickou kapli,

nevyužívá se, a její interiér je prázdný. Kromě mimořádných událostí není veřejnosti přístupná.⁶³

Filip Neri

Florentský rodák narozen roku 1515, který pocházel z bohaté rodiny, byl dobře vzdělán a měl se uplatnit jako obchodník. Již za dob studií se setkal s benediktínskými mnichy v Monte Cassinu a dominikány v San Marcu. Toto setkání mělo na Filipa veliký vliv, kvůli náboženskému učení odešel do Říma a přestal se věnovat obchodu. Místo toho se vzdělával v oblasti filozofie a teologie, psal básně a uplatnil se jako vychovatel. Po nějakém čase se v Římě začal starat o vzdělanost mladých mužů, která v té době nebyla příliš vysoká. Jeho zásluhou bylo založeno laické bratrstvo, které pomáhalo poutníkům a nemocným, vykonávalo společně bohoslužby. Díky tomuto kroku byla později vybudována nemocnice sv. Trojice. Filip prý pocítil dotek božské lásky, který ještě více podnítil jeho světskou cestu. Působil při kostele San Girolamo jako kněz a proslul díky své zpovědnické činnosti. Největší pozornost však nadále věnoval mladým mužům a pomáhal nemocným. V kostele byla postavena oratoř, modlitebna, která mimo jiné sloužila i jako prostor pro zpěv písní s náboženskou tematikou, právě díky tomu dodnes používáme pojem oratorium. Dalším kostelem, se kterým je Filip spojován, je Santa Maria in Valicella, kde působila jeho kongregace Oratoriánů. Brzy se stal velmi známou osobností, místo askeze mluvil spíše o lásce a duchovní jednotě, za což byl některými i kritizován. Filip se celkově zasadil o povznesení římské morálky. Filip Neri zemřel roku 1595 v Římě, kanonizován byl roku 1622. Svátek Filipa Neri připadá na 26. května.⁶⁴

3.2. Prachatické baroko

Život za vlády Rožmberků v 16. století probíhající v duchu renesance zajistil městu značný rozmach. Po roce 1692, který znamenal pro Prachatice konec dovozu soli a ztrátu statutu královského města, však přišlo dlouhé období městského úpadku.

⁶³ Jurčo, A. *Památky a pamětihodnosti: Kaple sv. Filipa Neri "Patriarcha". Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z:

http://www.prachatice.cz/n_pamatky_detail_2.html?PID=70&LANG=1

⁶⁴ Attwater, D. *Slovník svatých*, s. 135-136.

Neprobíhaly ani stavby nových budov, docházelo pouze k opravám již postavených. Nastupující baroko se tudíž nemohlo v Prachaticích projevit a dodnes můžeme vidět jeho absenci tak výrazně, jako u žádného jiného jihočeského města. V barokním stylu bychom našli pouze části výbavy chrámu sv. Jakuba a kaple, které byly postaveny na místech, kde původně stály barbakány. Tři kaple stojí v těsné blízkosti tehdejších městských bran.⁶⁵

3.3. Kaple svatého Antonína Paduánského

Nejstarší z barokních staveb města je kaple sv. Antonína (viz příloha 8, 9), která stojí u bývalé Pasovské neboli Horní brány. Vznik kaple se datuje do roku 1729. O rok dříve došlo ke svatořečení sv. Jana Nepomuckého, který v Prachaticích také pobýval, ale zmíněnému světcovi byly zasvěceny jiné dvě kaple z barokní doby. Kaple sv. Antonína nese pojmenování po lisabonském rodáku díky kněžně Marii Ernestině z Eggenbergu, která městu věnovala jeho sochu. Ta stála před Pasovskou bránou a byla vystavena nepřítzni počasí. Kaple vznikla díky měšťanu Johannu Karlovi Bylanskému, který kapli nechal zbudovat, i když pravděpodobně nezáměrně rok před výročím pětiset let od smrti sv. Antonína Paduánského.⁶⁶

Stavitel kaple, prachatický měšťan Johann Karl Bylansky byl otcem Gottfrieda Bylanského, který působil jako poslední opat v klášteře ve Zlaté Koruně.⁶⁷ Výdaje na kapli činily 20 zlatých, které do stavby investoval Johann Bylansky. V kapli měla být každoročně sloužena mše. Syn stavitele věnoval do kaple z kláštera roucha.⁶⁸ Součástí kaple je kovaná mříž, na níž jsou písmena S. A. P. - Svatý Antonín Paduánský.⁶⁹

Město Prachatice se zúčastnilo v roce 2014 soutěže Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. V krajském kole soutěže se Prachatice umístily na prvním místě. Soutěž obnášela naplánování a následné

⁶⁵ Kuča, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: V. díl Par – Pra*, s. 664.

⁶⁶ Mager, J. A. *Kaple Prachaticka pohledem genealoga*, s. 7-8.

⁶⁷ Fencel, P. Mager, J. A. Jurčo, A. *Prachatice: obrazy z paměti města*, s. 215.

⁶⁸ Sláma, F. J. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, s. 167.

⁶⁹ Mareš, F. Sedláček, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století: Okres prachatický*, s. 246.

provedení oprav středu města tak, aby zapadal do dobového kontextu. Mezi mnoha opravami se dočkala restaurace i socha sv. Antonína.⁷⁰

Antonín z Padovy

Barokní kaple nese jméno podle svätce, který žil v letech 1195-1231. Antonín nejprve patřil k řádu augustiniánů v Portugalsku, později však vstoupil mezi františkány, jedním z důvodů byla touha stát se misionářem. Nedlouho pobýval v Maroku, kde měl spolupracovat s muslimy. Kvůli zdraví se ale musel vrátit do Evropy a nějaký čas vedl asketický život. Antonín byl kazatelem a teologem, vyučoval a působil v Itálii a ve Francii. Dokázal oslovit široké spektrum posluchačů a je považován za významného znalce Bible. Výrazně se stavil proti útisku a mnohdy byl označován jako kladivo kacířství.⁷¹

Kanonizován byl již rok po své smrti. Křesťanskému světu přispěl zejména jako autor mnoha kázání, mimo toho je autorem nejstarší biblické konkordance, která byla dosud dochována. K atributům svätého Antonína Paduánského patří kniha a lilie, vyobrazován je též s malým Ježíškem.⁷²

3.4. Kaple sv. Jana z Nepomuku u Dolní brány

Další barokní kaple v historickém jádru města je zasvěcena Janu Nepomuckému, stojí u Dolní, tzv. Písecké brány (viz příloha 10). František Josef Sláma v *Obrazech minulosti starožitného města Prachatic* zmiňuje pověst, která údajně vedla k postavení kaple. Prachatictí poslové byli vysláni ke knížeti Adamovi z rodu Schwanzenberků, aby získali pro město zpět právo lovu. Při odjezdu z města jim ale do cesty vběhla laň a hnala se předměstím až k soše Jana Nepomuckého, u níž se otočila a uprchla pryč. To brali měšťané jako znamení a na místě sochy postavili kapli.⁷³

Historické prameny však tuto pověst popírají. Poslové u knížete neuspěli a právo pro město nezískali. Kaple byla vystavěna na místě, kde původně stála Janova socha.

⁷⁰ Jurčo, A. *Prachatice opět usilují o celostátní titul. Radniční list - měsíčník Města Prachatice*, s. 1.

⁷¹ Attwater, D. *Slovník svätých*, s. 53.

⁷² Pavlincová, H. *Slovník: judaismus, křesťanství, islám*, s. 137.

⁷³ Sláma, F. J. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, s. 167.

Přesný rok stavby není známý, ale je možné se opřít alespoň o události, kterými město v té době procházelo. Je možné, že kaple vznikla na památku velkého požáru, který zasáhl Dolní předměstí města 13. července 1761, a do ní byla poté umístěna socha Jana Nepomuckého.⁷⁴

V kapli byly nalezeny dva nápisy, které se do současnosti nedochovaly. První z nich se nacházel přímo na kapli a jeho znění bylo:

„Geho BUh znáMa UCInIL skrz hrDInský skUtek sWUg.“⁷⁵

Druhý se nacházel údajně pod oltářním kamenem, jak tvrdí Sláma,⁷⁶ Václav Starý však uvádí, že se nápis nacházel na podstavci sochy. Objeven byl roku 1960, kdy ho odhalil bývalý kronikář města. V současnosti už není nápis čitelný.⁷⁷

„Tento sLlB se DopLnIL a nás bIDné VIsVoboDIL.“⁷⁸

Z chronostichů vychází tedy dva letopočty, první se vztahuje k roku 1673, který pro Prachatice znamenal zrušení honebního práva. Druhý udává letopočet 1710, v tomto roce se vydali prachatičtí vyslanci jednat se šlechtou.⁷⁹

Zajímavostí je, že kaple nesla jméno po Janu Nepomuckému i v době, kdy ještě nebyl svatým. Prohlášen za svatého byl až roku 1725 a na jeho kanonizaci přispěly Prachatice 30 zlatými. Neznáme přesný rok vystavění kaple, nemůžeme ani určit jejího stavitele, jako je to u kaple sv. Antonína, jelikož vznikla na městské náklady. I přestože není nijak prostorná, měla povolení ke sloužení veřejné mše svaté.⁸⁰

Od roku 2011 prošla kaple výraznou rekonstrukcí interiéru i exteriéru. Na štít kaple byla zhotovena nástěnná malba zobrazující úmrtí světce Jana.⁸¹ Kaple představuje překážku v městských pozemních komunikacích, proto se již mnohokrát jednalo o jejím zboření. Radnice naštěstí zničení kaple nepovolila.⁸²

⁷⁴ Starý, V. *Kapli v minulosti již několikrát hrozila zkáza. Listy Prachaticka*, s. 10.

⁷⁵ Starý, V. *Kapli v minulosti již několikrát hrozila zkáza. Listy Prachaticka*. České Budějovice: Vltava, 1994, II, č. 57, s. 10. ISSN 1210-7042.

⁷⁶ Sláma, F. J. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, s. 167.

⁷⁷ Starý, V. *Kapli v minulosti již několikrát hrozila zkáza. Listy Prachaticka*, s. 10.

⁷⁸ Starý, V. *Kapli v minulosti již několikrát hrozila zkáza. Listy Prachaticka*. České Budějovice: Vltava, 1994, II, č. 57, s. 10. ISSN 1210-7042.

⁷⁹ Tamtéž, s. 10.

⁸⁰ Sláma, F. J. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, s. 167.

⁸¹ Fencel, P. Mager, J. A. Jurčo, A. *Prachatice: obrazy z paměti města*, s. 217.

⁸² Starý, V. *Kapli v minulosti již několikrát hrozila zkáza. Listy Prachaticka*, s. 10.

Sv. Jan Nepomucký

Předpokládaný rok narození Jana Nepomuckého je 1340. Pochází z Nepomuku, věnoval se studiu církevního práva v Praze. Po dalších studiích v Padově dosáhl doktorátu a návrat do Prahy mu přinesl pozici kanovníka kostela sv. Jiljí a následně vyšehradské kapituly. Jan Nepomucký, též známý jako Jan z Pomuku, byl roku 1387 jmenován generálním vikářem zásluhou arcibiskupa Jana z Jenštejna. Mezi arcibiskupem a panovníkem Václavem IV. nepanovaly dobré vztahy, proto dal král po rozepři o biskupství zatknout arcibiskupovy spolupracovníky. Všichni se podrobili výslechu a někteří z nich byli i mučeni. Jan ale nepodleh nátlaku a za svou troufalost byl po dlouhém mučení na rozkaz panovníka 20. března 1393 svázán a svržen z Karlova mostu, což znamenalo jeho smrt.⁸³

3.5. Kaple sv. Jana Nepomuckého u Horní brány

Nejmenší barokní kaple je též zasvěcena Janu Nepomuckému. Stojí u Horní brány, hned vedle kaple sv. Antonína (viz příloha 8). Předpokládá se, že byla postavena také počátkem 18. století, ale přesné datum jejího vzniku neznáme. O kapli se starala rodina prachatických měšťanů Wimberských.⁸⁴

3.6. Kaple sv. Petra a Pavla

V blízkosti kostela zasvěceného stejným apoštolům se nachází kaple (viz příloha 11), jejíž vznik se datuje do 18. století, a je čtvrtou a poslední barokní kaplí v Prachaticích. Vybudována byla v období, kdy tento umělecký směr v českých zemích pouze dozníval, přesto našla v Prachaticích své místo. Prošla několika úpravami a v jejím interiéru bychom v dřívějších dobách našli obrazy Petra a Pavla. Původně byla zbudována jako mešní kaple, v současnosti se v ní nachází hrob děkanů působících v Prachaticích.⁸⁵

⁸³ Vondruška, V. *Církevní rok a lidové obyčeje aneb kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*, s. 62.

⁸⁴ Fencel, P. Mager, J. A. Jurčo, A. *Prachatice: obrazy z paměti města*, s. 216.

⁸⁵ Mareš, F. Sedláček, J. Mareš, F. Sedláček, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století: Okres prachatický*, s. 304.

3.7. Kaple svaté Markéty

Další prachatickou kaplí se honosí Lázně sv. Markéty, kde vyvěrá léčivý pramen, který byl vyhledáván už v 17. století. Během následujícího století byla postavena první lázeňská budova zvaná Doktorka, v průběhu dalších let lázně střídaly své majitele a budovaly se nové vily, které patřily především německým obyvatelům města. Po druhé světové válce museli Němci areál opustit a mimo lázeňských budov zchátrala i kaple vystavěná v novogotickém stylu. V současnosti je kaple v havarijním stavu (viz příloha 12), nicméně se usiluje o opravu lázeňského areálu.⁸⁶

Není známo, od kdy byly sloužené mše svaté v lázeňské kapli. Z archivních spisů (viz příloha 13) však víme, že v létě roku 1886 byla uspořádaná sbírka, která měla vybrat od lázeňských hostů 80-100 zlatých. Tento obnos byl určen k pořízení mešního roucha a knihy, které se do té doby musely přenášet z prachatického chrámu. Jediné, co kapli patřilo, byl mešní kalich, který byl kapli věnován darem ve dnech sbírky. Výběr příspěvků byl schválen, veškeré vybrané peníze byly i se seznamem dárců věnovány prachatickému děkanovi, který přislíbil zajištění zmiňovaných bohoslužebných předmětů.⁸⁷

---

⁸⁶ Černý, J. *Poutní místa českobudějovické diecéze: milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*, s. 206.

⁸⁷ Státní okresní archiv v Prachaticích (dále jen SOKA PT), Děkaný úřad Prachatice (dále jen DÚ PT), Kaple, sign VI-1, karton 4.

4. Sakrální stavby 19. století

Poslední století, kdy v Prachaticích vznikají nová křesťanská svatá místa, mezi něž zahrneme loretánskou kapli stojící poblíž trasy Zlaté stezky a drobnější stavby spojující město se hřbitovním kostelem, znamenalo také narození Jana Nepomuka Neumanna, který nebyl jen důležitou osobou Prachatic, ale celého křesťanského světa. V jeho jméne začal fungovat ve městě klášter a dodnes naplňuje poslední přání rodiny Neumannových, tedy aby jejich bývalý dům sloužil lidem dobré vůle. Osudy řádových sester jsou s městem spojeny do současnosti. I přes nelehké časy za vlády totalitních režimů zůstala jejich vůle nezlomná a jejich zásluhou zůstal rodný dům Jana Neumanna zachován, během let byl využíván i jako škola, sirotčinec, domov pro staré a choré lidi a dnes funguje jako hospic.

4.1. Klášter Milosrdných sester sv. Karla Boromejského

V místech, kde v dnešní době stojí budova hospice (viz příloha 14), se nacházel na počátku 19. století měšťanský dům patřící Filipu Neumannovi. Bavorský punčochář uzavřel roku 1805 své druhé manželství, se svou ženou Anežkou Lebisch a s šesti dětmi bydlel v Horní ulici. Po smrti otce se sestry Johanna a Aloisie zasloužily o to, aby dům přešel do vlastnictví Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Johanna Neumannová se sama stala řádovou sestrou a přijala řeholní jméno Marie Karolina, nějaký čas byla i generální představenou kongregace.⁸⁸

První mužský potomek se Filipovi narodil 28.3.1811. Toto třetí z Neumannových dětí neslo jméno Jan. Ačkoli otec chtěl, aby Jan vykonával povolání lékaře, po obecném vzdělávání v Prachaticích vstoupil chlapec do kněžského semináře v Českých Budějovicích. Přijal nižší svěcení a dále pokračoval ve studiu teologie a jazyků v Praze. Kněžské svěcení mu nebylo hned umožněno, protože v diecézi bylo příliš kněží. Ve svých 25 letech se vypravil vykonávat misijní činnost do Ameriky. Byl přijat v New Yorku a pár týdnů po příchodu byl vysvěcen na kněze. Stal se příslušníkem Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele a později působil i jako její hlavní představitel pro území Spojených států. Ve 41 letech byl vysvěcen na biskupa a převzal filadelfské biskupství, o které se zodpovědně staral. Za jeho působení bylo v oblasti postaveno

⁸⁸ Liška, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 9-11.

osmdesát nových kostelů a otevřelo se přes sto nových farních škol, zatímco původně fungovaly pouze dvě. Mezi jeho díla řadíme Malý a Velký katechismus a zasloužil se o zachování několika amerických kongregací. Vykonal cestu do Evropy, při které navštívil i papeže. Po zařazení církevních záležitostí se na krátký čas vrátil do Čech a zavítal také do Prachatic, kde se mu dostalo vřelého přijetí. Poté se vrátil ke své práci do Filadelfie, kde ve svých nedovršených 49 letech zemřel.⁸⁹

Blahořečen byl v roce 1963, ale v důsledku politické situace se tato informace do Čech nemohla dostat. K příležitosti kanonizování 19. června 1977 se konala v Prachaticích slavnost, které se kromě českých a slovenských křesťanů zúčastnilo až na 30 000 Američanů. V devadesátých letech českobudějovický biskup Dr. Miloslav Vlk odhalil pamětní desku na Neumannově rodném domě.⁹⁰

Řádové sestry přišly do Prachatic roku 1861, kdy byl klášter vysvěcen. Snahou města bylo zřízení školy, což se nakonec tentýž rok povedlo díky pomoci kongregace, která prostory kláštera zapůjčila pro potřeby dívčí školy. Samotné sestry vyučovaly až 80 dívek. Na počátku 80. let 19. století byla zřízena pod záštitou kongregace čtyřtřídní obecná škola, ženská industriální škola a dětská opatrovna. Začátkem minulého století fungovala v klášteře dívčí měšťanská škola a penzionát. Pod správou sester se postupně dostávaly i okolní domy, které poskytovaly vhodné prostory pro sociální činnost. Od roku 1919 fungoval v těchto místech ústav pro válečné sirotky. Péče se dostávalo především mládeži v oblasti vzdělání a církevního učení. Ve 20. letech mělo v sirotčinci domov přes 80 dětí do 14 let. Prachatictí občané nebyli nakloněni této práci sester, které se staraly především o německé sirotky, čímž docházelo k posilování počtu německých obyvatel města. K 1. květnu roku 1939 byl sirotčinec zavřen v důsledku obsazení pohraničních Prachatic německou armádou a připojení k župě Bayerische Ostmark. Tím však práce sester neskončila. V klášteře byl zřízen zaopatřovací ústav. Péče o staré a nemocné byla možná, dokud byl ústav pod německou správou. Nucený odsun Němců z území Čech znamenal období úpadku,

⁸⁹ Chlumský, J. *Sv. Jan (Nepomuk) Neumann. Životopisy svatých* [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=2749>.

⁹⁰ *Klášter. Farnosti na Prachaticku* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.farnostprachatice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=195.

uvádí se, že dluhy kláštera přesahovaly 200 000 Kč, nadále však fungoval. Roku 1948 přešel pod správu České katolické charity.⁹¹

Počátkem 50. let minulého století začala v prachatickém klášteře působit jako matka představená Vojtěcha Hasmandová. V této době došlo k vyvrcholení Akce K. Tímto názvem byl označován proces s představiteli řádů a kongregací, jenž měl za úkol omezení vlivu řeholníků a řádových sester na veřejnost. Tajná státní policie, sbor Národní bezpečnosti a Lidových milicí se podílely na násilném vniknutí do mužských klášterů 14. dubna 1950. Obyvatelé klášterů museli pouze s malým množstvím osobních věcí opustit své působiště, ze kterého byli odvezeni do integračních táborů, kde bylo uvězněno na 1200 řeholníků. Mnozí byli odsouzeni bez soudních procesů, celkem zasáhl tento vládní krok 24 řádů a kongregací. Pro veřejnost byla zveřejněna informace, že řeholníci prováděli na příkaz Vatikánu protistátní činnost. Tato událost je označována v Čechách jako Bartolomějská noc kvůli podobnosti se zásahem proti francouzským hugenotům v 18. století. Z františkánského kláštera uprchl kvůli těmto událostem páter Remigius Janča. Hledal pomoc u Milosrdných sester sv. Karla Boromejského, až došlo k jeho ukrytí v prachatickém klášteře na přání generální sestry představené. Páter se odvděčil výpomocí v duchovním životě sester. V září 1952 byl však vydán rozkaz k zatčení oblastní představené Vojtěchy, kněze Janči i ostatních prachatických sester. Všichni byli uvězněni v Českých Budějovicích, kde čekali na svůj rozsudek více než rok. Podstoupili sedm výslechů kvůli obžalování z velezrady, rozsudek byl vynesena 19. září 1953. Vojtěcha byla obviněna za velezradu jako vatikánská špiónka a odsouzena k osmi letům vězení, páter Janča k devíti letům vězení a ostatní řeholní sestry dostaly nižší tresty.⁹²

Po výkonu trestu se sestra Vojtěcha do Prachatic už nevrátila. Kongregaci ale neopustila a dále působila jako generální představená ve Znojmě-Hradišti, kde zemřela v roce 1988, jak uvádí Starý.⁹³ Od roku 1996 probíhá pod dohledem biskupa Vojtěcha Cikrleho proces k blahořečení matky Vojtěchy. Sto let od jejího narození, tedy roku 2014, došlo ke schválení dekretů papežem Františkem.⁹⁴ Na její památku byl v areálu

⁹¹ Starý, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 185-189.

⁹² Češíková, R. *Matka Vojtěcha - služebnice Boží: statečný svědek víry*, s. 35-39.

⁹³ Starý, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 190.

⁹⁴ *Matka Vojtěcha Hasmandová: heroické ctnosti potvrzeny. Biskupství brněnské: Oficiální stránky brněnské diecéze* [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/2014-12-08-matka-vojtecha-hasmandova-heroicke-ctnosti-potvrzeny>.

bývalého kláštera zřízen Domov Matky Vojtěchy, který od roku 2012 slouží lidem s Alzheimerovou chorobou.⁹⁵

I po těchto událostech byl klášter, využívaný jako domov důchodců, stále v provozu. Počet řádových sester se však snižoval a roku 1975 jich zde působilo pouze sedm. K církevním účelům sestry využívaly klášterní kapli. Tento rok znamenal pro sestry po 115 letech působení v Prachaticích konec jejich činnosti ve městě. Poslední mše svatá byla v kapli sloužena 12. února, hned poté došlo ke konfiskaci majetku. Díky památce biskupa Jana Neumanna nebyly prostory kaple zcela zničeny, ale dočkaly se značných úprav, které mimo jiné znamenaly zničení nástěnných maleb. Obětní stůl a svatostánek z kaple byl přemístěn prachatickým kaplanem. Činnost Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Prachaticích na dlouhá léta utichla.⁹⁶

Sestry se do města vrátily až roku 1992, aby mohly dále věnovat péči těm, kteří ji potřebovali. Budovy jim byly navraceny, protože město postavilo nový domov důchodců. Prvně přistoupily k opravě kaple, která se nachází v místech rodné světnice Jana Neumanna. O osm let později přichází Občanské sdružení sv. Jana Nepomuka Neumanna v Prachaticích s myšlenkou o zbudování hospice. Zdejší sestry neměly jak využívat prostory kláštera, proto souhlasily se spoluprací a již roku 2003 byl otevřen Hospic sv. Jana Nepomuka Neumanna, ve kterém sestry dodnes působí.⁹⁷

V současnosti se nachází v prostorách hospice dvě kaple, jedna zasvěcená rodáku sv. Janu Nepomukovi Neumannovi, která slouží pouze řádovým sestrám. Druhá, vystavěna pro potřeby pacientů, je zasvěcená Janu Pavlu II. Kaple byla vysvěcená 1. května 2011, necelých 6 hodin po blahoslavení Jana Pavla II. tehdejším papežem Benediktem XVI. Tak se stala kaple prachatického hospice nejstarším prostorem dedikovaným tomuto významnému papeži, jehož ostatky byly při této významné chvíli ve zmiňované kapli.⁹⁸

---

⁹⁵ *Služebnice Boží Matka Marie Vojtěcha Hasmandová. Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.boromejky.cz/15.htm>.

⁹⁶ Starý, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 190-191.

⁹⁷ *Neumannum. Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.boromejky.cz/210.htm>

⁹⁸ Huneš, R. *Kaple sv. Jana Pavla II. Hospic sv. Jana N. Neumanna Prachatice* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.hospicpt.cz/prachatice/kaple-blahoslaveneho-jana-pavla-ii>.

4.2. Kaple a boží muka na Svatopetrské cestě

Město s kostelem sv. Petra a Pavla spojuje naučná stezka nesoucí název Svatopetrská cesta, která se zaměřuje na historii města. Celou cestu lemuje celkem deset božích muk a výklenkových kaplí (viz příloha 15), které postupně vznikaly během 19. století a vytvořily tak alternativu křížové cesty.⁹⁹

Roku 2012 došlo k rekonstrukci božích muk a byly zhotoveny nástěnné obrazy, které byly umístěny do kaplí. Na obrazech najdeme vyobrazené české světce, kteří byli známí již v době vzniku křížové cesty. Konkrétně se jedná o sv. Ludmilu, sv. Václava, sv. Prokopa, sv. Jana Nepomuckého. Poslední boží muka zdobí malby tří světců, Linharta, Vintíře a Huberta.¹⁰⁰

4.3. Kaple Panny Marie Loretánské

Zděná kaple vyrostla na svatém místě, kde se původně nacházela pouze malá svatyně, o které se do současnosti nedochovaly žádné informace. Průčelí zdobí letopočet 1862, který udává rok počátku stavby. Ta probíhala dva roky a náklady zajistili prachatičtí věřící prostřednictvím sbírek. Ve stejném roce již dostala mešní licenci. Není přesně známo, kdy se kaple přestala využívat, nicméně na počátku 20. století byla ve velice špatném stavu a trvalo několik let, než se dočkala opravy, která sice nebyla v minulém století jediná, ale po každé opravě byla kaple opuštěná a bez využití začala znovu chátrat. V roce 2006 spadl na kapli strom a výrazně ji poškodil. Nehoda zajistila další opravu, tentokrát byl upraven i interiér a do kaple (viz příloha 16) byl umístěn nový oltář, jehož dominantou je olejomalba Panny Marie.¹⁰¹

⁹⁹ Fencl, P. Mager, J. A. Jurčo, A. *Prachatice: obrazy z paměti města*, s. 218.

¹⁰⁰ Jurčo, A. *Svatopetrskou cestu doplnila výtvarná výzdoba a mříže. Radniční list - měsíčník Města Prachatice*, s. 9.

¹⁰¹ Mager, J. A. Jurčo, A. *Mešní kaple Panny Marie Loretánské*, s. 2-10.

Závěr

Téma bakalářské práce jsem si zvolila takové, aby mělo přínos pro mě samotnou, ale aby bylo též využitelné pro jiné účely. Její zpracovávání mě obohatilo v oblasti vědomostní, získala jsem informace o historii města, podobě budov, života mnoha světců, náboženské problematice českých zemí. Z praktických přínosů je třeba vyzdvihnout seznámení s literaturou, která se vztahuje k Prachaticím, také seznámení s archiváliemi, které jsou k nahlédnutí ve Státním okresním archivu Prachatice, a s prací s těmito dokumenty. Mimo to jsem při získávání zdrojů a informací musela kontaktovat mnoho osob, které se zabývají v současnosti postupným odhalováním historie města.

První kapitola nesoucí název Historie města Prachatic stručně shrnuje dějiny od založení původní osady, dodnes nazývané Staré Prachatice, přes vybudování osady nové, vliv vyšehradské kapituly, význam Zlaté stezky, získání statutu města a privilegií města královského, události za dob husitských válek a nelehké osudy měšťanů za dob rekatolizace, až po zmínky o městě v dobách totalitních režimů minulého století.

Následuje přehled významných křesťanských míst, o nichž nalezneme první písemné doklady v rozmezí 11.-14. století. Ze stanoveného časového úseku se dochovaly pouze dva kostely, které však stále zaujímají dominantní postavení mezi sakrálními památkami města. Starším kostelem je kostel sv. Petra a Pavla, farní kostel je zasvěcen sv. Jakubovi. Dnešní opuštěnost hřbitovního kostela může mít za následek i jeho poloha mimo město. Na konané bohoslužby ve farním kostele se bez problému mohou dostavit obyvatelé z celého města, protože se nachází v jeho centru. Na dřívější význam kostela sv. Petra a Pavla však ukazuje fakt, že prachatická pouť probíhá na svátek těchto apoštolů, nikoli v den sv. Jakuba Většího.

Další kapitola shrnuje drobnější sakrální stavby, jejichž vznik datujeme převážně do 18. století. Přestože dominujícím uměleckým slohem této doby je baroko, ne všechny nově postavené budovy bychom mohli označit za barokní. Mezi takové řadíme dvě kaple, které vznikly v blízkosti Lázní sv. Markéty. Barokní kaple jsou ve městě čtyři, tři jsou umístěné u bývalých městských bran a čtvrtá se nachází v blízkosti kostela sv. Petra a Pavla.

Převážná část poslední kapitoly je věnována budově kláštera, kterou spravuje Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. S tímto domem je spojena

rodina biskupa Jana Nepomuka Neumanna, který působil ve Filadelfii. Za svou službu církvi byl roku 1977 svatořečen. S tímto místem je svázán i osud Matky Vojtěchy, která byla za dob komunismu odsouzena a vězněna. Jména obou významných osobností dnes nesou budovy sociální péče v areálu bývalého kláštera, kde stále pracují sestry z řeholního řádu. Zbytek kapitoly je věnován loretánské kapli a menším sakrálním objektům na Svatopetrské cestě, které tvoří nápodobu křížové cesty a vedou ke kostelu sv. Petra a Pavla.

Práci by bylo možné rozšířit o popis sakrálních staveb, které se dodnes nedochovaly, pátrání po nich by však vyžadovalo hlubší jazykové znalosti, stejně tak pátrání po dalších informacích, které by doplnily dosud neobjasněné historické události. Tato práce by se mohla stát základem pro širší studii mapující významná křesťanská místa ve městě Prachatice a jeho okolí.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv v Prachaticích, Děkaný úřad Prachatic. Kaple, sign VI-1, karton 4.

Státní okresní archiv v Prachaticích, Archiv města Prachatic, spisový materiál, sign. 5 16/24, karton 103.

Monografie

ATTWATER, Donald. *Slovník svatých*. Vimperk: Papyrus, 1993. ISBN 80-85776-06-5.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1996. ISBN 80-858-1011-5.

ČERNÝ, Jiří. *Poutní místa českobudějovické diecéze: milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. ISBN 80-741-5074-7.

ČEŠÍKOVÁ, Remigie. *Matka Vojtěcha - služebnice Boží: statečný svědek víry*. Praha: Řád, 2013, 77 s. ISBN 978-80-86673-32-5.

DVOŘÁKOVÁ, Daniela a Pavel DVOŘÁK. *Kalendárium: svátky, světci, pranostiky, pověry, zvyky, tradice a historické události pro každý den*. Praha: X-Egem, 2003. ISBN 80-719-9073-6.

FENCL, Pavel. *Prachatic*. Prachatic: Město Prachatic, 2005. ISBN 80-239-5443-1.

FENCL, Pavel, Jan Antonín MAGER a Antonín JURČO. *Prachatic: obrazy z paměti města*. Prachatic: Město Prachatic, 2012, 410 s. ISBN 978-80-260-2975-5.

HILMERA, Jiří. *Prachatic městská rezervace Státní památkové správy*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1954, 43 s.

CHODURA, Radko. *Malý slovník pojmů sakrální architektury*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, 1999. ISBN 80-704-0312-8.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: V. díl Par - Pra.* Praha: Libri, 2002, 671 s. ISBN 80-727-7039-X.

LÍŠKA, Pavel. *Svatý Jan Nepomuk Neumann.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-454-5.

MAGER, Jan Antonín. *Kaple Prachaticka pohledem genealoga.* Prachatice: Prachatické muzeum, 2011. ISBN 80-874-2102-7.

MAGER, Jan Antonín a Antonín JURČO. *Mešní kaple Panny Marie Loretánské.* Prachatice: Nadační fond města Prachatice pro rozvoj kultury a péči o památky, 2012.

MAREŠ, František a Jan SEDLÁČEK. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století: Okres prachatický.* Prachatice: Galerie Nahoře, 1995. ISBN 80-238-0141-4. Fotoreprint původního vydání z roku 1913.

OURODOVÁ, Ludmila. *Průvodce kostelem svatého Jakuba.* Prachatice: Město Prachatice, 2005. ISBN 80-239-8305-9.

PAVLINCOVÁ, Helena et al. *Slovník - judaismus, křesťanství, islám.* Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6.

PILÁT, Ladislav. *Průvodce děkanským chrámem sv. Jakuba v Prachaticích.* Prachatice: Literátské bratrstvo, 1947, 21 s.

POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech 3: P - Š.* Praha: Academia, 1980, 538 s.

SLÁMA, František Josef. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic.* Praha: J. H. Pospíšil, 1838, 177 s.

STARÝ, Václav. *Památky Prachaticka a Vimperska.* Prachatice: Okresní národní výbor, 1969.

STARÝ, Václav. *Prachatice a Jan Neumann.* Prachatice: Galerie Nahoře, 1997. ISBN 80-900811-0-X.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc.* Praha: Libri, 2000. ISBN 80-859-8381-8.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje aneb kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*. České Budějovice: Dona, 2005. ISBN 80-732-2075-X.

Sborníky

Rekatolizace v českých zemích: Sborník příspěvků z konference v Jičíně konané 10. září 1993. Jičín: Městský úřad, 1995.

Svatý Vojtěch na Šumavě: Sborník vydaný k oslavě 950. výročí smrti sv. Vojtěcha. Prachatice: Literátské bratrstvo, 1947, 52 s.

Zlatá stezka: Sborník Prachatického muzea. Prachatice: Prachatické muzeum, 2003, ročník 8-9. ISBN 80-902990-2-4

Články z periodik

FAKTOR, Ondřej. Nově objevené pozdně gotické nástěnné malby v presbytáři kostela sv. Jakuba Většího v Prachaticích. *Průzkumy památek*. Praha: Lepton studio, 2010, roč. 17, č. 1, s. 121-138. ISSN 1212-1487.

JAN PAVEL II. Život Kristův: Otec vydává svědectví Synovi. *Světlo: Týdeník Matice cyrilometodějské*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001, IX, č. 5, s. 12-14.

JAN PAVEL II. Život Kristův: Ježíš jako zakladatel služebné struktury Církve. *Světlo: Týdeník Matice cyrilometodějské*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001, IX, č. 50, s. 12.

JURČO, Antonín. Svatopetrskou cestu doplnila výtvarná výzdoba a mříže. *Radniční list - měsíčník Města Prachatice*. Prachatice: Městský úřad Prachatice, 2012, č. 12, s. 9.

JURČO, Antonín. Prachatice opět usilují o celostátní titul. *Radniční list - měsíčník Města Prachatice*. Prachatice: Městský úřad Prachatice, 2015, č. 3, s. 1.

STARÝ, Václav. Kapli v minulosti již několikrát hrozila zkáza. *Listy Prachaticka*. České Budějovice: Vltava, 1994, II, č. 57, s. 10. ISSN 1210-7042.

Elektronické zdroje

Historie kapituly. Vyšehradská kapitula [online]. 2012 [cit. 2015-03-23].

Dostupné z: <http://www.kkvys.cz/historie-kapituly/>

HUNEŠ, Robert. Kaple sv. Jana Pavla II. Hospic sv. Jana N. Neumanna Prachatice [online]. [cit. 2015-03-24].

Dostupné z: <http://www.hospicpt.cz/prachatice/kaple-blahoslaveneho-jana-pavla-ii>

CHLUMSKÝ, Jan. Sv. Jan (Nepomuk) Neumann. *Životopisy svatých* [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=2749>

JURČO, Antonín. Památky a pamětihodnosti: Kostel sv. Jakuba Většího. *Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-02].

Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_pamatky_detail_2.html?PID=5&LANG=1

JURČO, Antonín. Památky a pamětihodnosti: Kaple sv. Filipa Neri "Patriarcha". *Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-17].

Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_pamatky_detail_2.html?PID=70&LANG=1

Klášter. *Farnosti na Prachaticku* [online]. [cit. 2015-03-20].

Dostupné z: http://www.farnostprachatice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=195

Kostel sv. Jakuba Staršího. *Farnosti na Prachaticku* [online]. [cit. 2015-03-17].

Dostupné z: http://www.farnostprachatice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=192

KOUTNÁ, Jana. Historie města. *Prachatice: Brána Šumavy* [online]. [cit. 2015-03-23].

Dostupné z: http://www.prachatice.cz/n_historie_15stoleti.html

Matka Vojtěcha Hasmandová: heroické ctnosti potvrzeny. Biskupství brněnské: Oficiální stránky brněnské diecéze [online]. 2014 [cit. 2015-03-20].

Dostupné z: <http://www.biskupstvi.cz/2014-12-08-matka-vojtecha-hasmandova-heroicke-ctnosti-potvrzeny>

Neumannium. *Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského* [online]. [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.boromejky.cz/210.htm>

Růžencová bratrstva. *Česká dominikánská provincie* [online]. [cit. 2015-03-28].

Dostupné z: <http://op.cz/?a=36>

Služebnice Boží Matka Marie Vojtěcha Hasmandová. *Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského* [online]. [cit. 2015-03-20].

Dostupné z: <http://www.boromejky.cz/15.htm>

Vyšehradská kapitula. *Středověk Prachatic* [online]. [cit. 2015-03-23].

Dostupné z: <http://www.prachatice.cz/archeologie/vysehradskakapitula1.htm>

Summary

This bachelor thesis summarise knowledge of extant sacred buildings situated in Prachatice, Czech Republic. The survey of sights is compiled in chronological order. There is a brief summary of the town history in the first chapter. The oldest is St. Peter's and Paul's Church and St. James' Church, described in the second section. The third chapter speaks about buildings established in the period of 16th – 18th century. There are a few chapels in the town. The most contemporary buildings are the subject of the last chapter. The most significant is a nunnery, which is an important institution to the day. There are information about smaller columns of crucification and chapels, too. The description of these Christian buildings is supplemented by characterisation of persons adherent to these places. There is an appendix at the end of the thesis which includes images of churches, chapels and columns of crucification, that are built in Prachatice.

Přílohová část

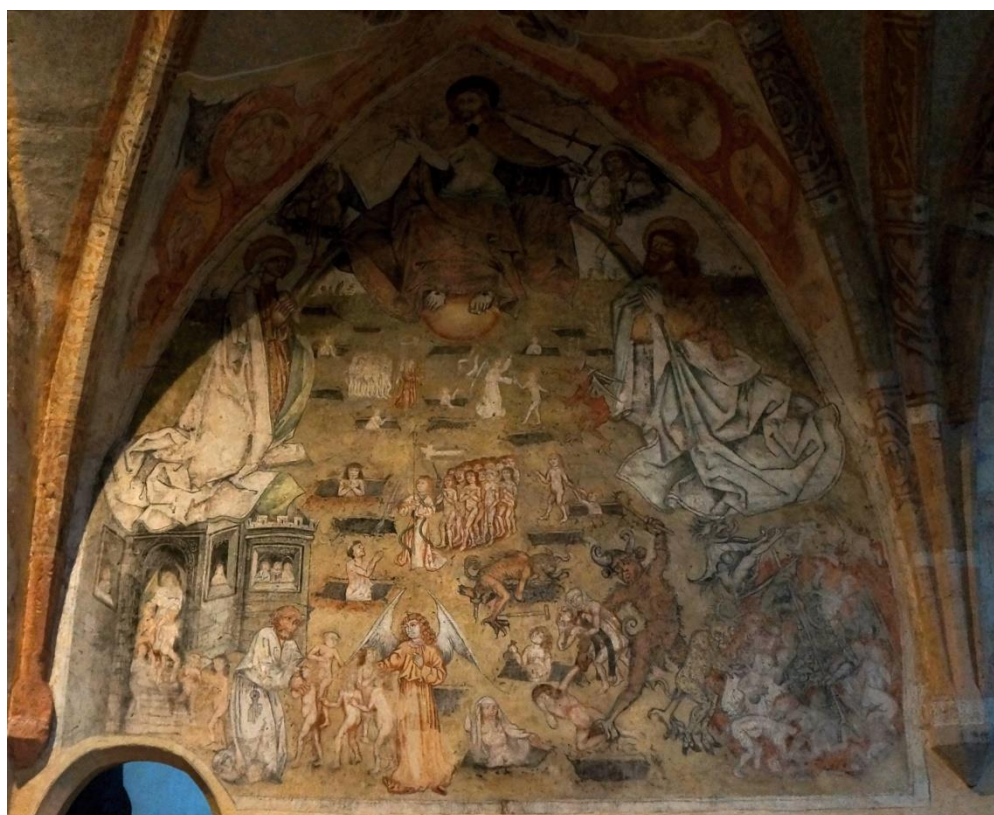

Seznam příloh

Příloha 1: Kostel sv. Petra a Pavla	50
Příloha 2: Nástěnná malba Posledního soudu v kostele sv. Petra a Pavla	50
Příloha 3: Kostel sv. Jakuba Většího	51
Příloha 4: Vnitřek chrámu sv. Jakuba - kazatelna a hlavní oltář	51
Příloha 5: Kaple sv. Jana Nepomuka Neumanna v chrámu sv. Jakuba	52
Příloha 6: Kaple sv. Filipa Neri7	52
Příloha 7: Původní nákres kaple sv. Filipa Neri	53
Příloha 8: Vlevo kaple sv. J. Nepomuckého, vpravo kaple sv. A. Paduánského.....	53
Příloha 9: Původní nákres kaple sv. Antonína Paduánského	54
Příloha 10: Pohled vstup do městského centra - kaple sv. Jana Nepomuckého u Písecké brány, věž kostela sv. Jakuba.....	54
Příloha 11: Kaple sv. Petra a Pavla	55
Příloha 12: Kaple sv. Markéty	55
Příloha 13: Doklad o sbírce pro kapli sv. Markéty	56
Příloha 14: Rodný dům sv. Jana N. Neumanna	56
Příloha 15: Svatopetrská cesta – kaplička a boží muka	57
Příloha 16: Kaple Panny Marie Loretánské	57

Příloha 1: Kostel sv. Petra a Pavla
(foto autorka)

Příloha 2: Nástěnná malba Posledního soudu v kostele sv. Petra a Pavla
(foto autorka)

Příloha 3: Kostel sv. Jakuba Většího
(foto autorka)

Příloha 4: Vnitřek chrámu sv. Jakuba - kazatelna a hlavní oltář
(foto autorka)

Příloha 5: Kaple sv. Jana Nepomuka Neumanna v chrámu sv. Jakuba
(foto autorka)

Příloha 6: Kaple sv. Filipa Neri
(foto autorka)

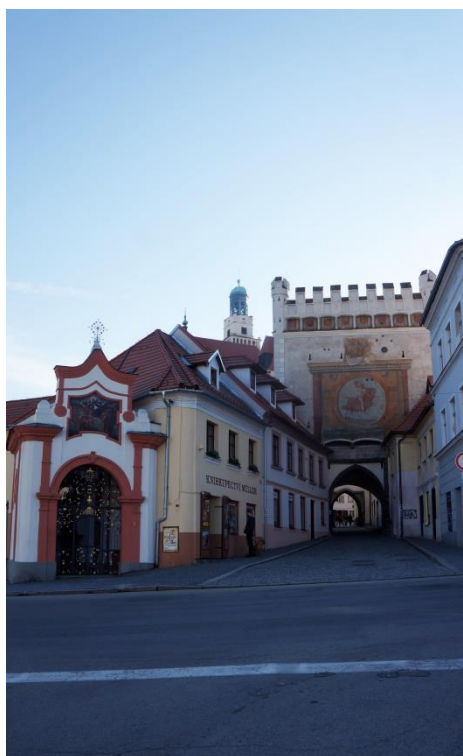
Příloha 7: Původní nákres kaple sv. Filipa Neri
(SOkA v PT, Archiv města Prachatic, spisový materiál, sign. 5 16/24, karton 103)

Příloha 8: Vlevo kaple sv. J. Nepomuckého, vpravo kaple sv. A. Paduánského
(foto autorka)

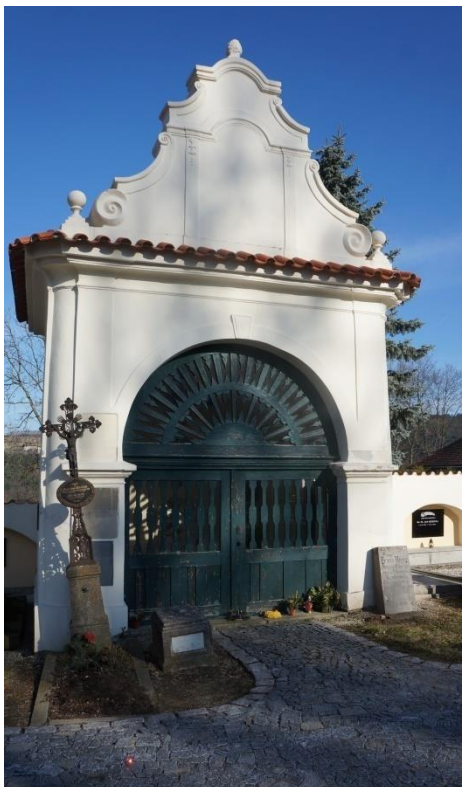

Příloha 9: Původní nákres kaple sv. Antonína Paduánského (SOkA v PT, DÚ PT, Kaple, sign VI-1, karton 4.)

Příloha 10: Pohled vstup do městského centra - kaple sv. Jana Nepomuckého u Písecké brány, věž kostela sv. Jakuba (foto autorka)

Příloha 11: Kaple sv. Petra a Pavla
(foto autorka)

Příloha 12: Kaple sv. Markéty
(foto autorka)

Čís. žof.	Jenové a přispívání, povolání a bydliště dárce Nro. und Name, Stand und Wohnort des Giffenhabers	zl. fl.	h. c.
1	Leopoldina Lucibová	3	
2	Elise Heril, Frunzengasse mit Prag	2	
3	Anna Pálková	3	
4	Marie Mager von Monte Carlo ^{schiffahrt} z ob. Vítkova	5	
5	Antonín Palameta	3	
6	Leopoldina Lucibová	3	
7	Salomina Feřich z Mělnicka	3	
8	M. Kováč	2	
9	Kasabovský	5	
10	prohlaš.	2	2
11	Jaroslava Pánek	2	
12	V. Hladíkova	1	
13	Černá	1	
14	Čepková	1	
15	Uhlířský	1	
16	František Běhounek	1	
17	M. Šedivá	2	
18	Janina Tůma	5	
19	Amalie Mager	1	
20	Anna Mager	1	
		47	

Příloha 13: Doklad o sbírce pro kapli sv. Markéty (SOKA v PT, DÚ PT, Kaple, sign VI-1, karton 4.)

Příloha 14: Rodný dům sv. Jana N. Neumanna
(foto autorka)

Příloha 15: Svatopetrská cesta – kaplička a boží muka
(foto autorka)

Příloha 16: Kaple Panny Marie Loretánské
(foto autorka)